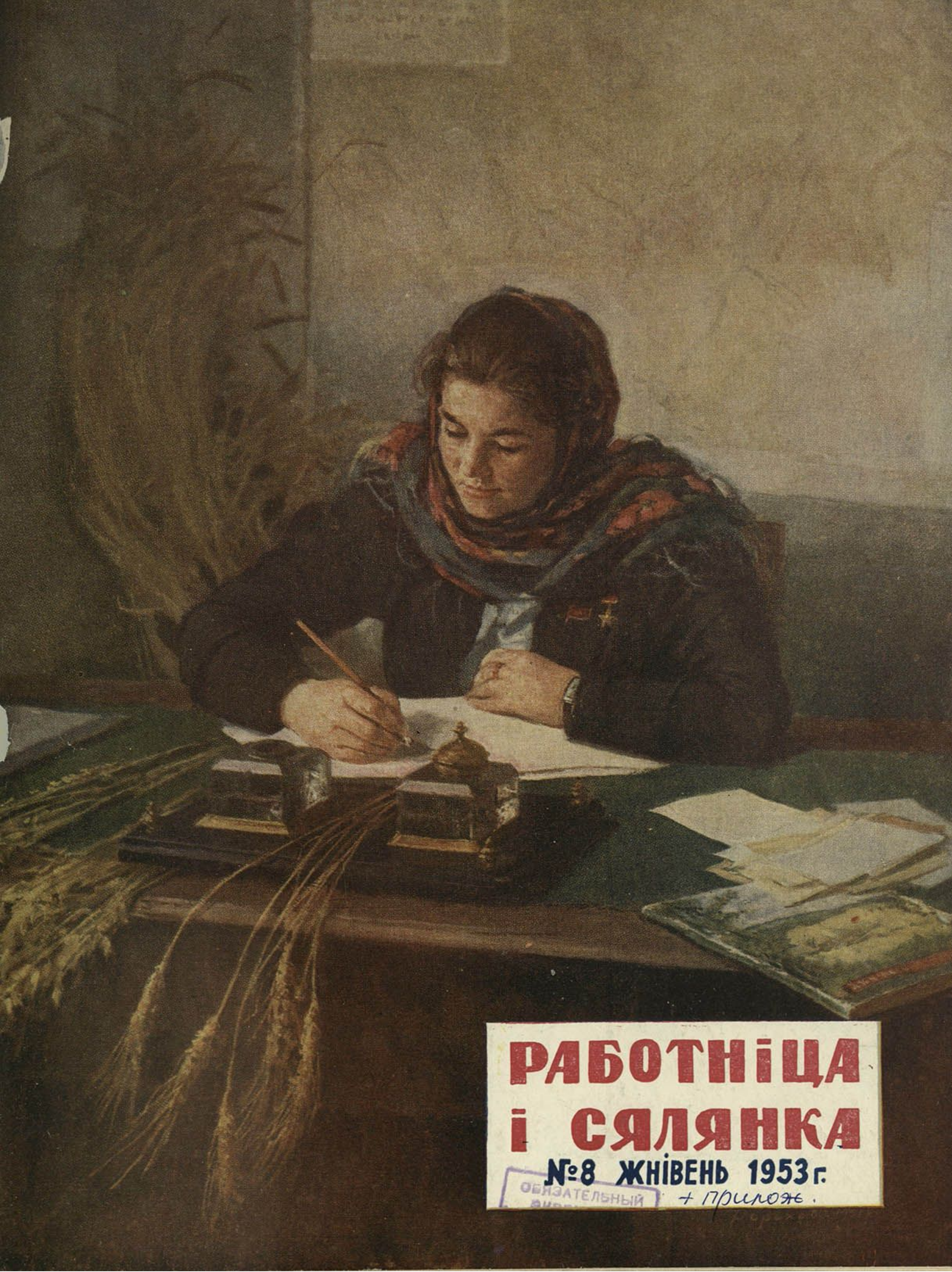

**РАБОТНИЦА
і СЯЛЯНКА**

№8 ЖНІВЕНЬ 1953г.

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ВИД

+ прилож.

1

За парканам у гародзе,
Скрозь маліна зацвіла.
Дзесьці побач шчасце ходзіць
Каля самага сяла.

2

Ходзіць доля залатая...
Ходзіць радасць напрамкі
І дзяўчатам уплятае
У косы кветкі і вянкi.

3

Песня ў неба звонка льецца
Ад палёў і ад гаёў.
Сэрца сэрцу адгукнецца
Перасвістам салаўёў.

4

Расцвітае сінь-званочак
Над крынічнаю вадой.
Шчасце следам лёгка крочыць
За табою і за мной.

Пераклад Сяргея Дзяргая

ДЗЕСЬЦІ ПОБАЧ ШЧАСЦЕ ХОДЗІЦЬ...

Не спяшаючыся, павуча *tr*

Голас

1. За пар_ка_нам ў га_ро_дзе, скрозь ма_лі_на за_цві_

ф.п. *tr*

ла. Дзесь_ці по_бач шчасце ходзіць ка_ля са ма_га ся_ла, дзесь_ці

mf

по_бач шчасце ходзіць ка_ля са_ма_га ся_ла

2. Хо_дзіць // мной

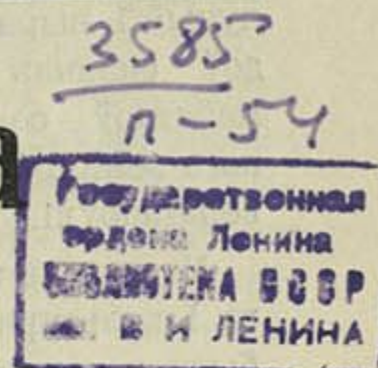
Для паўтарэння Для заканчэння

mf

p

Непарушная дружба совецкіх народаў

ЦВЯРДЫНІЙ непарушнай братняй дружбы свабодных і роўнапраўных народаў з'яўляецца наша вялікая Радзіма — Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Дружба народаў СССР — адно з самых выдатных дасягненняў савецкага ладу. Зарадзілася яна вельмі даўно. Яшчэ на зары рэвалюцыйнага руху вялікія правадыры камуністычнай партыі В. І. Ленін і І. В. Сталін кавалі братняе адзінства рабочых і працоўных усіх нацыянальнасцей, арганізуючы і згуртоўваючы іх на барацьбу з царызмам і капіталізмам.

Пад сцягам пролетарскага інтэрнацыяналізма камуністычная партыя павяла народы нашай Радзімы на штурм капіталізма і ў кастрычніку 1917 года атрымала найвялікшую ў свеце перамогу.

Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэвалюцыя ўпершыню за ўсю гісторыю чалавечтва вырашыла задачу ліквідацыі нацыянальнага ўціску і нацыянальнай няроўнасці. Наш савецкі дзяржаўны лад з'яўляецца ўзорам многанацыянальнай соцыялістычнай дзяржавы, якая на справе забяспечвае поўнае роўнапраўе ўсіх народаў, іх няўхільны рост і працвітанне.

Дружба народаў СССР — аснова асноў многанацыянальнай соцыялістычнай дзяржавы. Яна прайшла праз многія выпрабаванні. Асабліва загартавалася і ўзмацнела яна ў Вялікай Айчыннай вайне і з новаю сілай сказала ў пасляваенныя гады мірнага стваральнага будаўніцтва.

У адзінай братняй сям'і цесна згуртаваныя вакол камуністычнай партыі народы нашай вялікай Радзімы будуць новае, светлае жыццё. Дзякуючы няўхільнаму ажыццяўленню ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі расцвітаюць усе нацыі нашай краіны — новыя, соцыялістычныя нацыі. Ва ўсіх саюзных рэспубліках з года ў год расце і развіваецца народная гаспадарка і культура.

Хто не ўзрадуецца сэрцам, глядзячы на гарады і сёлы нашай рэспублікі, якая за тры з паловай дзесяцігоддзі савецкай улады набралася магутных сіл.

Поспехі Беларускай ССР — наглядны прыклад ажыццяўлення ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, трыумф дружбы свабодных народаў нашай вялікай Айчыны. Беларусь — у мінулым закінутая і адсталая ўскраіна царскай Расіі — ператварылася ў перадавую індустрыяльна-калгасную рэспубліку.

Зруйнаваная дашчэнту за час вайны прамысловасць рэспублікі ўжо ў 1952 годзе выпускала прадукцыі ў паўтара раза больш, чым да вайны. Магутнасць электрастанцый павялічылася ў два з паловай раза, а прадукцыя машынабудаўніцтва — у 15 раз. Ідзе ўгару сельская гаспадарка, аснашчоная навіейшымі трактарамі, камбайнамі і іншымі машынамі. Усямерна расцвітае нацыянальная па форме, соцыялістычная па зместу культура беларускага народа.

Нашы маці маюць магчымасць вучыць сваіх дзяцей у школах, тэхнікумах і вышэйшых навучальных установах.

Хіба думала пры панскай Польшчы сялянка Т. Мыслівец з Драгічынскага раёна, што ў яе сям'і будуць інжынер і доктар? Зараз для яе ўжо не марай, а рэчаіснасцю з'яўляецца тое, што ляцёра яе дзяцей вучацца ў інстытутах і канчаюць сярэдняю школу. А такіх сем'яў у нас тысячы.

Кожнаму з нас добра зразумела, што такія велізарны ўздым усіх матэрыяльных і культурных сіл рэспублікі стаў магчымы толькі пры ўмове братняй дапамогі ўсіх народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу рускага народа. Шматвяковай братняй дружбаю звязаны беларускі народ са сваім лепшым другам і старэйшым братам — вялікім рускім народам.

Рускі народ заўсёды бескарысліва дапамагаў беларускаму народу. Мы ніколі не забудзем, як ён дапамог нам збавіцца ад фашыскага заняволення, як лепшыя сыны і дочки нашай многанацыянальнай краіны пралівалі сваю кроў за справу вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў, як наша Радзіма дапамагла нам залячыць цяжкія раны вайны.

З Ленінграда і Данбаса, з Урала і Баку ідуць да нас навіейшыя машыны, вугаль, нафта і розныя іншыя каштоўнейшыя матэрыялы. Велізарную дапамогу аказвае нам вялікі рускі народ кваліфікаванымі кадрамі для ўсіх галін народнай гаспадаркі і культуры рэспублікі.

Ворагі не раз прабавалі пасеяць нацыянальную варожасць паміж народамі Саюза ССР, але гэта ім ні разу не ўдавалася і ніколі не ўдасца.

Нядаўна савецкі народ даведаўся пра злчынныя дзеянні злейшага ворага партыі і народа — Берыя. З найвялікшым гневамі і абурэннем савецкія людзі клялі гэтага агента міжнароднага імперыялізма. Усімі спосабамі ён імкнуўся падарваць савецкую дзяржаву ў інтарэсах замежнага капітала. Увесь савецкі народ гарача ўхваляе своечасовыя і расшчучыя меры, прынятыя Прэзідыумам Цэнтральнага Камітэта КПСС для ліквідацыі злчынных антыпартыйных і антыдзяржаўных дзеянняў Берыя. Савецкія людзі глыбока ўдзячны Цэнтральнаму Камітэту партыі за выкрыццё і абясшкоджанне гэтага гнуснага здрадніка і аднадушна ўхваляюць пастанову Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР перадаць справу аб злчынных дзеяннях Берыя на разгляд Вярхоўнага суда СССР.

Подлы здраднік Берыя хацеў пасеяць рознь і недавер'е паміж братнімі народамі, актывізаваць буржуазна-нацыяналістычныя элементы ў саюзных рэспубліках. Навекі будзе праклята гэтае імя, якое зрабіла замах на самае святое пачуццё савецкага чалавека.

Разам з усім савецкім народам працоўныя Беларусі патрабуюць справядлівай кары ганебнаму і злейшаму ворагу народа.

Народы нашай вялікай Радзімы яшчэ цясней згуртоўваюцца вакол сваёй роднай Камуністычнай партыі і яе Цэнтральнага Камітэта, яшчэ вышэй узнімаюць сваю рэвалюцыйную пільнасць і дружнай натхнёнай працай змагаюцца за ажыццяўленне грандыёзнай праграмы пабудовы камунізма ў нашай краіне.

КЛАПАТЛІВА ВЫРОШЧВАЦЬ ЖАНОЧЫЯ МЕХАНІЗАТАРСКІЯ КАДРЫ

КАЛГАСНЫ лад ператварыў жанчын у вялікую сілу совецкага грамадства, вылучыў і выраściў з радоду сялянскіх выдатных майстроў сацыялістычнага земляробства і жыўлагадоўлі.

Уздым матэрыяльнага і культурнага дабрабыту калгаснікаў на аснове шырокай механізацыі вытворчасці выклікаў сярод калгаснікаў жаданне авалодаць важнейшымі для сельскай гаспадаркі індустрыяльнымі прафесіямі.

Сёлета ў рады механізатараў прыйшлі сотні дзяўчат. Яны авалодалі прафесіямі трактарыстаў, камбайнераў, ільцоцэрабильшчыкаў, машыністаў. Жанчыны-механізатары прымаюць актыўны ўдзел у ажыццяўленні рашэнняў XIX з'езда партыі. Яны клапоцяцца аб далейшым уздыме ўсіх галін сацыялістычнага земляробства, ахвотна асвойваюць новую машынную тэхніку і ўмела яе выкарыстоўваюць. У нас ужо не адзінкі, а сотні дзяўчат-механізатараў паказваюць узоры сацыялістычных адносін да працы.

Важнасць авалодання індустрыяльнымі прафесіямі ўсведамляюць і жанчыны заходніх абласцей рэспублікі.

У Івянецкім раёне Баранавіцкай вобласці шырока вядома восьмая жаночая трактарная брыгада. Хоць большасць дзяўчат брыгады першы год кіруюць складанымі дызельнымі трактарамі, але вытворчыя заданні выконваюць з чэсцю. На 10 ліпеня брыгада выканала дзяржаўнае заданне на 76,7 процанта. У сацсаборніцтве за перавыкананне зменных норм выпрацоўкі прышынства трымаюць Валя Супрон, Эфця Кунцэвіч,

Гвізона Ляшчынская, Яніна Сакалоўская. Гадавое заданне яны выканалі на 85—115 процантаў.

На веснавой сяўбе ярка выявіліся асабістыя здольнасці дзяўчат-механізатараў, іх шчырае жаданне выкарыстаць цалкам матэрыяльна-тэхнічную базу, забяспечыць калгасам высокія ўраджай.

— Дні ўступлення ў рады механізатараў, — гаворыць Валя Супрон, — назаўсёды застануцца ў маёй памяці. Трактарыст — гэта ганаровая прафесія на вёсцы. Я шчыра ўзялася за працу, бо разумела сваю адказнасць за выкананне плана па ўраджайнасці. У мяне з'явіліся новыя, больш высокія інтарэсы. Я думаю цяпер не толькі пра сябе, але і пра тых людзей, якія мацуюць грамадскую

Дзяўчаты-механізатары Любчанскай МТС Баранавіцкай вобласці комсамолкі Валя Глябовіч і Таіса Козец ужо выканалі гадавы план трактарных работ.

На здымку: старшая трактарыстка В. Глябовіч (за рулём) прымае змену ў Т. Козец.

Фото С. Капелькі
(Фотахроніка БелТА)

гаспадарку. Вось чаму мяне ўсё больш радуе поспехі брыгады і ўсяго нашага калгаса. Стаўшы трактарысткай, я выразна бачу заўтрашні дзень. Я ўпарта павышаю свае тэхнічныя навыкі, каб прынесці больш карысці арцельнай вытворчасці.

Валя Супрон — важак комсамольскай групы. Яна часта праводзіць гутаркі з механізатарамі не толькі сваёй, але і суседніх брыгад, уважліва прыглядаецца і смела прымяняе прагрэсіўныя формы арганізацыі працы.

Дзяўчаты-механізатары Івянецкай МТС працуюць па графіку, загадзя знаёмяцца з участкам, разбіваюць іх на загоны з тым, каб высокапрадукцыйна выкарыстаць трактар і іншыя сельскагаспадарчыя машыны.

Трактарная брыгада ў МТС — самастойная вытворчая адзінка. Ад механізатараў патрабуецца праяўленне творчай ініцыятывы. Дзяўчаты здолелі не толькі ўмацаваць сваю брыгаду, як асноўную вытворчую адзінку. Яны паспяхова прымяняюць перадавы вопыт, у тым ліку і вопыт манеўравання хуткасцямі на камяністых глебах.

Рост майстэрства дзяўчат-механізатараў з'явіўся вынікам умелага кіраўніцтва палітаддзела і пярвочнай партыйнай і комсамольскай арганізацыі.

Значных поспехаў дабіліся дзяўчаты-механізатары Рышчыцкай МТС (Слоні́мскі раён Баранавіцкай вобласці) Наста Шурко і Тацяна Казушчык. На 1 ліпеня гадавое заданне яны выканалі на 90—96 процантаў і выступілі, як і Валя Супрон, ініцыятарамі соцыялістычнага спаборніцтва за выкананне к 7 лістапада двух гадавых норм на трактар.

З вялікай павагай адносяцца механізатары і калгаснікі Радашковіцкага раёна да трактарыстак Залескай МТС Фаіны Кулёўніч і Мар'і Рак. Іх імёны занесены на Дошку гонару за ўмелства і стараннасць у высокапрадукцыйным выкарыстанні тэхнікі.

Недалёка той час, калі ў кожным калгасе патрабуюцца механізатарскія кадры не толькі для апрацоўкі палёў, але і для механізацыі ўсіх вытворчых працэсаў у жывёлагадоўлі, кормаздабыванні, саадаводстве, гародніцтве. Вось чаму неабходна карэнным чынам палепшыць не толькі падбор і выхаванне, але і замацаванне дзяўчат-механізатараў за пэўнымі ўчасткамі, стварыць такія ўмовы, якія-б садзейнічалі павышэнню вытворча-тэхнічных навыкаў. Тым часам у радзе раёнаў наглядаюцца аб'якавыя адносіны да стварэння жаночым механізатарскім кадрам неабходных матэрыяльна-бытавых умоў.

У Маладзечанскай вобласці падрыхтавана сёлета 169 трактарыс-

так. Калі ў Валожынскай, Мядзельскай, Пастаўскай, Падольскай МТС створаны жаночыя трактарныя брыгады, то ў Ільянскім, Іўеўскім, Вілейскім раёнах не ўцягвалі дзяўчат у рады механізатараў. Не рыхтавалі настойліва жаночых кадраў таксама ў Стаўбцоўскім, Быценскім, Карэліцкім раёнах Баранавіцкай вобласці. Часта гэтую адказную работу даручалі адным дырэктарам МТС, якія з ёю не справіліся. Ва многіх месцах дапускалася няправільная расстаноўка тэхнікі. У Маладзечанскай і Полацкай абласцях за жаночымі трактарнымі брыгадамі замацоўваліся непрыдатныя да работы трактары.

У 1950 годзе па закліку знатнай трактарысткі Маладзечанскай МТС Соф'і Новаш у рэспубліцы разгарнуўся масавы рух жанчын за авалоданне тэхнікай. Аднак у МТС, дзе працуе сама Новаш, падрыхтавана толькі сем трактарыстак, бо дырэктар тав. Жыпянёў не стварае нармальных умоў для іх работы. Недаацэньвае дзяўчат-механізатараў і дырэктар Пастаўскай МТС тав. Цітух. Для жаночай трактарнай брыгады ён выдзеліў нерамантаваныя трактары, што сарвала выкананне плана брыгадай.

У маі, калі на бюро Івянецкага райкома абмяркоўваўся даклад брыгадзіра аб рабоце жаночай трактарнай брыгады, механізатары прад'явілі рад прэтэнзій да старшынь калгасаў імя Маякоў-

скага і «8 сакавіка». Праўленні гэтых калгасаў не выконвалі дагаворных абавязацельстваў, не выдзялялі пастаянных прычэпшчыкаў і возчыкаў гаруча-змазачных матэрыялаў. Аднак, на сур'ёзныя сігналы механізатараў не рэагавалі ні райком партыі, ні выканком райсовета. Старшыні калгасаў, не гледзячы на зладжаную работу жаночай трактарнай брыгады, пагарджаюць дзяўчатамі-механізатарамі. Намеснік загадчыка райсельгасаддзела тав. Рашэнаў забараняе старшыням калгасаў выдаваць трактарыстам харчаванне да выканання плана абавязковых паставак мяса-малочных прадуктаў.

Стварэнне жаночым трактарным брыгадам, як і астатнім механізатарам, добрых жыллёва-бытавых умоў, бесперабойнае забяспечанне іх усімі прадуктамі харчавання, спецвопраткай, кватэрай — першаступенны абавязак дырэктараў МТС і праўленняў калгасаў.

Дзяўчаты-механізатары — гэта малады атрад кваліфікаваных кадраў. Дырэктары і іншыя кіруючыя работнікі МТС павінны настойліва вучыць іх у працэсе вытворчасці, наладжваць лекцыі і даклады на вытворча-тэхнічныя тэмы, гутаркі аб перадавым вопыце, клапаціліва вырошчваць жаночыя механізатарскія кадры.

Ф. АКСЕНАЎ,

начальнік палітсектара Міністэрства сельскай гаспадаркі і нарыхтовак БССР.

*

У калгасе імя Молатава Відзаўскага раёна Полацкай вобласці заканчваецца будаўніцтва міжкалгаснага радыёвузла. На здымку: радыётэхнік калгаса комсамолка Мар'я Вяткіна за падрыхтоўкай радыёапаратуры.

Фото П. Наватарава
(Фотахроніка БелТА)

*

СТРЭЛАЧНІЦА

СЕМЫ пост — невялікая дашчаная будка сярод дробнага рамонку — знаходзіцца на Нячотнай горцы, у трох кіламетрах ад станцыі Брэст-Усходні.

Высокая сівая жанчына ў сціплай форменцы чыгуначніка чоткім цвёрдым голасам дакладвае ў тэлефонную трубку дзяжурнаму па станцыі:

— Рыхтую адпраўленне 3.302 на трынаццаць дваццаць па другім галоўным пуці на Кашалёва.

Гэта старэйшы стрэлачнік дарогі — Сцепаніда Парфір'еўна Уласава.

Праходзіць рэзервовы паравоз, і яна спяшае правесці свой участак. Стрэлкі пераведзены, пуць спраўны, аднак у стрэлачніка свой непахісны закон: правесці сябе яшчэ раз.

Следам за рэзервовым імчыцца кур'ерскі Брэст — Масква. Сцепаніда Парфір'еўна праводзіць яго жоўтым сцяжком. І вось ужо недзе далёка, з-за павароту, вецер ірве і кідае сівыя пасмы дыму, даносіць прарэзлівы гудок кур'ерскага.

— Праімчаўся, — быццам пра добрага сябра кажа стрэлачніца.

... Няхітрая гаспадарка ў стрэлачніка. У драўлянай шафцы, што прытулілася да будкі, занялі сваё месца сігнальныя ліхтары, «башмакі», малаткі, кірка, лом, лапата, венік. Але паспрабуй абыйсціся без гэтых прылад! Па сценах будкі развешаны: графік руху і правілы пуску цягнікоў, спіс дзяжурстваў і правіла руху па пуцях, рэгламент падрыхтоўкі маршрутаў. Які з цябе стрэлачнік, калі не будзеш ведаць напамяць гэтых правіл ды графікаў!

Змена стрэлачніка пачынаецца з самага галоўнага, за што ён нясе адказнасць — з правесці стрэлак: ці спраўны, ці пачышчаны, ці пераведзены, ці гатовы для праходу чарговага цягніка? А далей справы набягаюць адна за адной. За ўвесь пост адказвае старшы стрэлачнік, якому падае каманду дзяжурны па станцыі.

Уласава працуе стрэлачніцай з 1939 года. Працуе без браку, без аварый. Недарма на яе грудзях значок «Почётному железнодорожнику» — вышэйшая адзнака выдатнай службы на чыгунцы.

— Люблю сваю справу, — гаворыць Сцепаніда Парфір'еўна. — Стрэлачнік

заўжды ў дарозе, хоць і на момант не адлучаешся са свайго поста. Колькі цягнікоў адправіш за дзень, колькі людзей праводзіш у дарогу! Шкадую толькі, што позна пайшла працаваць на чыгунку.

Дачка прачкі і дворніка, Сцёша да рэвалюцыі сама ўступала ў жыццё служанкай па багатых дамах. Пасля Кастрычніка малапісьменную дзяўчыну (адзін клас усёй навукі) прынялі ў больніцу санітаркай. Хоць давялося не лёгка, усё-ж не найміткай, а чалавекам адчувала сябе. Сцёша і радавалася дзівоснай змене ў сваім жыцці.

У 1939 годзе саракагадовай жанчынай прыйшла на Орэнбургскую чыгунку. Праз дзесяць дзён практыкі новая стрэлачніца першы раз у сваім жыцці жоўтым сцяжком вітала цягнік, паказваючы яму, што пуць спраўны — сама правесці.

У цяжкія ваенныя гады працавала старшым стрэлачнікам у Андыжане. Здаралася, па 36 гадзін не пакідала поста. Есці прыносілі са сталавай проста ў будку на пост. Перакусвала спехам, не адрываючыся ад работы.

Там-жа, у Андыжане, Уласава была прынята кандыдатам у члены Комуністычнай партыі.

У 1944 годзе яе накіроўваюць на аднаўленне Беларускай чыгункі. Напружанай была праца чыгуначнікаў у тыя памятных дні. Часта па дзве змены прыходзілася дзяжуріць на станцыі Брэст-Усходні.

Выдатная праца і энергічны таварыскі характар

вылучалі Уласаву сярод чыгуначніц, і яе абралі старшынёй жонсовета. А працоўныя горада Брэста ў падзяку за самаадданую службу на чыгунцы вылучылі яе дэпутатам гарадскога савета.

Працуючы ў стала дзеючай камісіі па транспарту, Уласава стараецца дапамагчы чыгуначнікам, глыбока ўнікае ў іх справы. І ўсюды яна паспявае. Каб нагнаць упущанае ў мінулыя гады, вучыцца ў палітшколе. У сваім чыгуначным клубе не прапускае ніводнай лекцыі, выпісвае газеты, наведвае кіно і тэатр.

За чатырнаццаць год працы на чыгунцы Сцепаніда Парфір'еўна атрымала ад адміністрацыі 43 заахвочванні: грашовыя прэміі, падзякі па загаду; значок «Ударніку Сталинского призыва», медаль «За выслугу лет». Атрымала і ўрадавую ўзнагароду: медаль «За доблестный труд в Великой Отечественной войне».

... Ляцяць, імчацца цягнікі ў далачынь. Чатырнаццаць год праводзіць іх у дарогу Сцепаніда Уласава. Стрэлкі правесці, пуць спраўны — уганіся, паспрабуй, сустрэчы вецер!

Харошае жыццё ў старой стрэлачніцы.

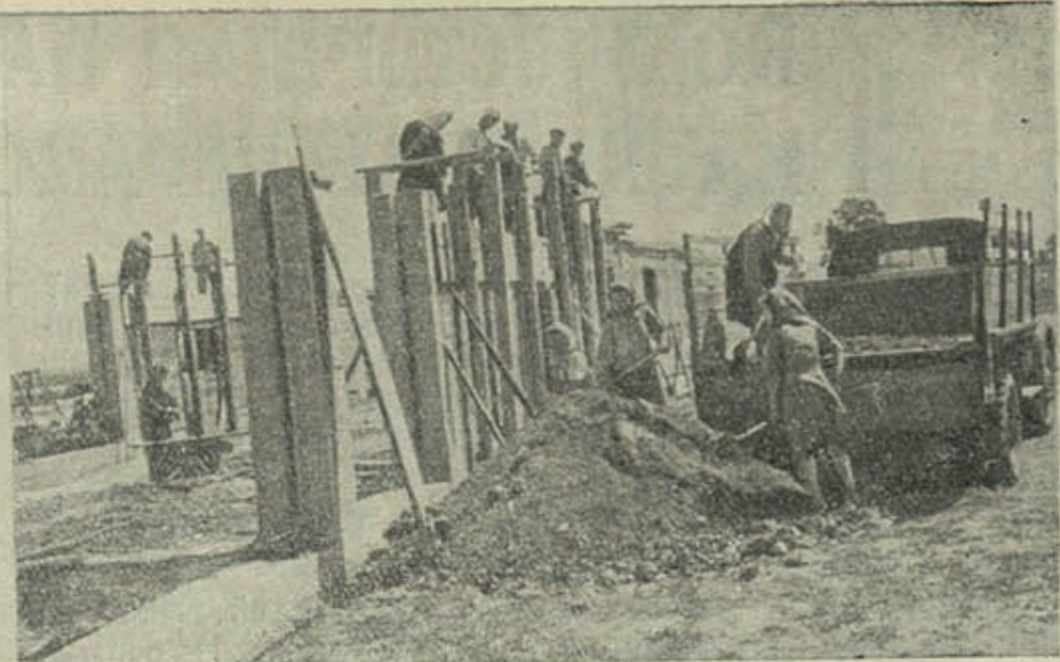

Комсамолка Ганна Ільющэнкава працуе на чыгунцы з 1951 года. За гэты кароткі час яна закончыла на выдатна палітшколу і здала экзамены па правілах тэхнічнай эксплуатацыі. Зараз яна працуе старшай стрэлачніцай станцыі Баранавічы-цэнтральная.

На здымку: Г. Ільющэнкава сустракае на сваім пасту чарговы поезд.

Фото В. Калядзінскага

Е. НАТАЛЫНА

КАЛГАСНАЯ НАВІНА

Шырокія далягляды адкрыў калгасны лад перад працоўнымі заходніх абласцей. Аб'яднаўшыся ў арцелі, сяляне будуць новае жыццё.

Фотонарыс Л. Брэнейзіна.

Вось яна, калгасная навіна ў калгасе «Іскра» Астравецкага раёна Маладзечанскай вобласці.

У калгасе хуткімі тэмпамі ідзе будаўніцтва жывёлагадоўчых ферм. За апошнія два гады пабудаваны дзве тыповыя канюшні, адзін свінарнік, пяць свірнаў. Зараз будуцца тыповыя глінабітны цялятнік, два гумны, сушылка.

Гонарам іскраўчан з'яўляецца іх цёплаэлектрастанцыя, якая дае святло ў дамы і палягчае ўсе працаёмкія работы на фермах.

За два гады пасля ўзбуйнення калгас значна ўмацаваў гаспадарку. Фермы цалкам укамплектаваны. Тут стаіць 184 галавы буйнай рагатай жывёлы, 200 свіней, 149 авечак, многа птушак. Заслужанай славай карыстаецца свінарка М. Барнаціноўская, якая ад 9 свінаматак атрымала 66 парсят прыплоду.

На здымках:

Зверху злева: У час абедзеннага перапынку настаўніца-агітатар А. Бурая чытае калгаснікам свежую газету.

Зверху справа: Будаўніцтва цялятніка.

У авале: В. Карвецкая — знатная гародніца калгаса — падкармлівае памідоры.

Унізе злева: Калгасная цёплаэлектрастанцыя.

Справа: М. Барнаціноўская са сваімі гадунцамі.

КОМУНІСТЫЧНАЯ ПАРТЫЯ—АРГАНІЗАТАР І НАТХНІЦЕЛЬ ПЕРАМОГ СОВЕЦКАГА НАРОДА

ПЯЦЬДЗЕСЯТ год назад, калі расійскі рабочы клас вышаў на шырокую дарогу палітычнай барацьбы супроць самадзяржаўя і капіталізма, вялікі правадыр працоўных В. І. Ленін указваў, што пролетарыят можа атрымаць і немінуаа атрымае перамогу толькі тады, калі ён створыць свой баявы авангард.

«У пролетарыята, — пісаў Ленін, — няма іншай зброі ў барацьбе за ўладу, акрамя арганізацыі».

Сваёй гіганцкай палітычнай і арганізатарскай дзейнасцю В. І. Ленін стварыў вялікую партыю большэвікоў, партыю новага тыпу. Ленін распрацаваў ідэалагічныя, арганізацыйныя, палітычныя і тэарэтычныя асновы марксісцкай партыі.

Комуністычная партыя, створаная 50 год таму назад на II з'ездзе РСДРП, узначаліла рэвалюцыйную барацьбу рабочага класа і сялянства Расіі, прывяла іх да перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, арганізавала дыктатуру пролетарыята, узяла на гістарычную творчую працу шматмільённыя масы працоўных нашай Радзімы, забяспечыла пабудову сацыялістычнага грамадства і ўпэўнена вядзе савецкі народ да камунізма.

Сваёй самаадданай барацьбай за справу рабочых і сялян, за перамогу сацыялізма, за рэвалюцыйнае пераўтварэнне грамадства Комуністычная партыя заслужыла бязмежную любоў і давер'е ўсяго савецкага народа.

Комуністычная партыя Савецкага Саюза, створаная поўвека назад геніяльным Леніным, вырасшая ў гіганцкую сілу і загартаваная ў баях пад кіраўніцтвам Леніна, вучня і прадаўжальніка справы Леніна — вялікага Сталіна і іх саратнікаў, прайшла слаўны баявы шлях і дабілася сусветнагістарычных перамог. На гэтым шляху яна заўсёды высока трымала вялікі сцяг марксізма-ленінізма, дастойна выконвала і выконвае ролю арганізатара і кіраўніка працоўных нашай краіны ў ажыццяўленні планаў комуністычнага будаўніцтва.

Слаўная гісторыя Комуністычнай партыі знамянуе трыумф вялікага, усёперамагаючага вучэння марксізма-ленінізма.

Выдатны гістарычны вопыт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза з'яўляецца натхняючым прыкладам для комуністычных і рабочых партый усіх краін у іх гераічнай барацьбе за рэвалюцыйнае пераўтварэнне грамадства.

Маркс і Энгельс далі асноўныя наметкі аб партыі пролетарыята. В. І. Ленін, зыходзячы з гэтых асноўных палажэнняў, першым у гісторыі марксізма распрацаваў вучэнне аб цэнтралізаванай і дысцыплінаванай партыі рабочага класа, як палітычным правадыру пролетарыята ў яго барацьбе за ўладу.

Марксісцкая партыя ў Расіі стваралася ў асаблівых умовах развіцця міжнароднага рабочага руху. У гэты перыяд капіталізм уступіў у сваю вышэйшую і апошнюю стадыю развіцця — у імперыялістычную стадыю. Капіталізм у гэты перыяд пачаў ператварацца ў паразітычны, загніваючы і паміраючы лад.

Расія к гэтаму часу стала вузлавым пунктам усіх супярэчнасцей імперыялізма, ачагом усялякага ўціску — капіталістычнага, каланіяльнага і ваеннага. У гэты перыяд наспявала буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя, якая павінна была з'явіцца пралагам рэвалюцыі сацыялістычнай. Расія ў пачатку XX стагоддзя становіцца цэнтрам сусветнага рэвалюцыйнага руху. Галоўнаю сілай рускай рэвалюцыі быў пролетарыят.

Для выканання ролі правадыра надыходзячай рэвалюцыі і авангарда міжнароднага рэвалюцыйнага руху рускі рабочы клас павінен быў мець сваю рэвалюцыйную партыю.

На працягу дзесяці год да склікання II з'езда партыі В. І. Ленін вёў непрымірумую барацьбу з ліберальным народніцтвам, «легальным марксізмам», з саматужніцтвам і гурткаўшчынай, з апартунізмам «эканамістаў», якія выступалі супроць стварэння рэвалюцыйнай партыі пролетарыята, супроць унясення сацыялістычнай свядомасці ў стыхійны рабочы рух.

Рашаючую ролю ў падрыхтоўцы марксісцкай партыі адыграла арганізаваная Леніным агульнаруская марксісцкая палітычная газета «Искра».

Газета «Искра» стала цэнтрам аб'яднання, збірання, выхавання і згуртавання партыйных сіл і кадраў у агульнарускую баявую цэнтралізаваную пролетарскую партыю з марксісцкай праграмай, рэвалюцыйнай тактыкай, адзінай воляй і жалезнай дысцыплінай. Перамога ленінскага плана пабудовы партыі новага тыпу абумовіла з'яўленне Комуністычнай партыі, якая стала ўзорам для міжнароднага рэвалюцыйнага рабочага руху.

На II з'ездзе партыі, які адкрыўся 30 ліпеня 1903 года, утварылася Расійская сацыял-дэмакратычная рабочая партыя, былі прыняты праграма і статут, створаны кіруючыя органы партыі. Гэта з'явілася вынікам упорнай барацьбы В. І. Леніна з апартунізмам.

У перыяд Другога з'езда партыі вырашалася карэннае пытанне: па якім шляху пойдзе рабочы рух Расіі? Пойдзе ён па шляху рэвалюцыйнай барацьбы з памешчыкамі і капіталістамі, за дыктатуру пролетарыята, або пойдзе па шляху рэфармізма, прыспасаблення да царызма і капіталізма, падначалення буржуазнай ідэалогіі. На гэты, апошні шлях іштурхалі рабочы рух меншавікі і папярэднікі іх «эканамісты». Перамога ідэалагічных прынцыпаў Леніна і ленінскай «Искры» на II з'ездзе партыі мела важнейшае значэнне для развіцця нашай партыі і рэвалюцыі, для ўсяго міжнароднага рэвалюцыйнага руху.

«Большэвізм, — пісаў Ленін, — існуе, як плынь палітычнай думкі і як палітычная партыя, з 1903 года».

Другі з'езд партыі быў паваротным пунктам у сусветным рабочым руху.

У перыяд першай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў Расіі В. І. Ленін распрацаваў і абгрунтаваў большэвіцкую тактыку, тактыку партыі рабочага класа, развіў ідэю гегемоніі пролетарыята ў буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, ідэю саюза рабочага класа і сялянства пры кіруючай ролі рабочага класа. Ленін стварыў тэорыю аб перарастанні буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў рэвалюцыю сацыялістычную. Ён узбагаціў марксізм новай тэорыяй пролетарскай рэвалюцыі і заклаў асновы той рэвалюцыйнай тактыкі Комуністычнай партыі, пры дапамозе якой пролетарыят у саюзе з бяднейшым сялянствам у кастрычніку 1917 года звергнуў уладу буржуазіі ў нашай краіне і ўстанавіў сапраўды народную ўладу — уладу Саветаў рабочых і сялянскіх дэпутатаў, уладу Саветаў.

Пасля паражэння рэвалюцыі 1905—1907 гадоў, у гады жорсткай рэакцыі, толькі большэвікі верылі ў далейшае развіццё рэвалюцыйнай барацьбы. Яны ўмацоўвалі свае рады, умела выкарыстоўвалі легальныя і нелегальныя магчымасці для ўмацавання сувязі з масамі, для падрыхтоўкі новых рэвалюцыйных баёў, выкрываючы меншавікоў-ліквідатараў і ліквідатараў навыварат — «адзавістаў», якія вялі справу да ліквідацыі рэвалюцыйнай партыі, партыі новага тыпу.

У цяжкіх умовах рэакцыі большэвікі пад кіраўніцтвам Леніна захавалі вернасць марксізму, прынцыпам праграмы партыі, прынцыпам марксізма. Ленін у гэты перыяд адстаяў і развіў тэарэтычныя асновы партыі — дыялектычны і гістарычны матэрыялізм.

Ідэйная загартоўка і тэарэтычная падрыхтоўка дапамаглі асноўнаму ядру партыі, згуртаванаму вакол Леніна, адстаяць партыю і захаваць яе для новых боёў з памешчыкамі і капіталістамі.

Пражская партыйная канферэнцыя, якая адбылася ў студзені 1912 года, назаўсёды выгнала меншавікоў з РСДРП, паклаўшы тым самым пачатак канчатковаму афармленню большэвікоў у самастойную партыю. Пражская партыйная канферэнцыя мела найвялікшае міжнароднае значэнне.

У гады рэвалюцыйнага ўздыму і імперыялістычнай вайны партыя большэвікоў, кіруючыся марксісцка-ленінскай тэорыяй па пытаннях вайны, міру і рэвалюцыі, вяла паслядоўную барацьбу за ператварэнне імперыялістычнай вайны ў вайну грамадзянскую, за звяржэнне ўлады імперыялістаў у Расіі, за падтрыманне барацьбы супроць імперыялістычнай вайны ва ўсіх краінах.

Рабочыя Расіі пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі аказаліся першымі ў свеце, якія з поспехам выкарысталі аслабленне сусветнага капіталізма ў ходзе вайны, зверглі царызм, забяспечылі спачатку перамогу буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі. Ламаючы супраціўленне згодніцкіх партый — меншавікоў і эсэраў, большэвікі ўзялі курс на пераход ад буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі да сацыялістычнай рэвалюцыі.

З перамогай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі пачалася новая эра ў гісторыі чалавецтва — эра сацыялізма і камунізма. Заваёваннем гэтай перамогі наша партыя ажыццявіла праграму, прынятую на II з'ездзе РСДРП. Пачаўся карэнны паварот у лёсе чалавецтва, у сусветнай гісторыі — паварот ад старога, капіталістычнага свету да новага, сацыялістычнага. Комуністычная партыя ператварылася з нацыянальнай сілы ў сілу міжнародную, інтэрнацыянальную, ва «Ударную брыгаду» сусветнага рэвалюцыйнага руху.

Совецкі народ пад натхняючым і арганізуючым кіраўніцтвам партыі адстаяў маладую Савецкую рэспубліку ад унутранай і знешняй контррэвалюцыі ў гады чужаземнай ваеннай інтэрвенцыі і грамадзянскай вайны. Рэспубліка Саветаў перамагла ў грамадзянскай вайне таму, што палітыка Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада была правільнай, адпавядала карэнным інтарэсам народа.

Выкрываючы здрадніцтва трацкістаў, бухарынцаў, буржуазных нацыяналістаў, як здраднікаў і капітулянтаў, якіх не верылі ў сілы рабочага класа, наша партыя не дала сябе запалохаць. Яна павяла рабочы клас і сялянства па неспазнаных шляхах будаўніцтва сацыялізма ў нашай краіне.

Комуністычная партыя пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта на чале з І. В. Сталіным адстаяла ленінізм і ўзяла рашучы курс на пабудову сацыялізма ў нашай краіне. Яна зыходзіла з аб'ектыўных законаў эканамічнага развіцця грамадства, з наспеўшых запатрабаванняў развіцця матэрыяльнага жыцця грамадства, з інтарэсаў народа. Партыя кіравалася ленінскім палажэннем аб тым, што ў нашай краіне ёсць усё неабходнае і дастатковае для пабудовы поўнага сацыялістычнага грамадства.

Даверыўшы свой лёс роднай Комуністычнай партыі, савецкі народ, следуючы заветам Леніна, пабудаваў сацыялістычны лад, які даказаў сваю перавагу над ладам капіталістычным як ва ўмовах мірнага будаўніцтва, так і ў дні Вялікай Айчыннай вайны.

Перамога сацыялізма ў нашай краіне, ліквідацыя эксплуатацыйнага класаў і эксплуатацыі чалавека чалавекам стварылі ўмовы для ліквідацыі беспрацоўя і карэннага палепшання матэрыяльнага добрабыту народа. У краіне была ажыццёўлена сапраўдная культурная рэвалюцыя.

Палітыка Комуністычнай партыі ў галіне індустрыялізацыі краіны і калектывізацыі сельскай гаспадаркі прымалася народам як свая, родная палітыка іменна таму, што яна мела мэтай поўнае задавальненне яго карэнных інтарэсаў і будавалася з улікам вопыту мас.

На базе сацыялістычных вытворчых адносін разгарнуліся новыя рухаючыя сілы нашага грамадства: маральна-

палітычнае адзінства савецкага грамадства, дружба народаў СССР, савецкі патрыятызм, якія з асабліваю сілай праявіліся ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны. У ходзе гэтай вайны яшчэ больш умацавалася і загартавалася вялікая дружба народаў нашай многанацыянальнай краіны.

Перамога пролетарскай рэвалюцыі ў нашай краіне знішчыла нацыянальны ўціск. Партыя камуністаў і Савецкі ўрад, выражаючы карэнныя інтарэсы народа, забяспечылі палітычнае і юрыдычнае роўнапраўе ўсіх нацый і нацыянальнасцей, што насяляюць нашу краіну, заклалі асновы дружбы народаў. Будаўніцтва сацыялізма ў краіне прывяло да ліквідацыі фактычнай няроўнасці паміж народамі.

У пасляваенныя гады Комуністычная партыя ўзняла савецкі народ на аднаўленне і далейшае развіццё народнай гаспадаркі.

Народы нашай краіны, з велізарным творчым энтузіязмам выканаўшы дзятэрмінова чацверты пяцігадовы план, стварылі ўмовы для выканання яшчэ больш грандыёзных задач, якія знайшлі ўвасабленне ў дырэктывах XIX з'езда КПСС па пятаму пяцігадоваму плану развіцця СССР. Наша краіна ў выніку выканання пятай пяцігодкі зробіць новы буйны крок па шляху паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма.

На падставе асноўнага эканамічнага закона сацыялізма XIX з'езд партыі вызначыў далейшы магутны ўздым усёй народнай гаспадаркі краіны. Узровень прамысловай вытворчасці за пяцігоддзе павялічыцца прыкладна на 70 процантаў. Пры гэтым вытворчасць сродкаў вытворчасці павінна ўзрасці прыкладна на 80, а вытворчасць прадметаў спажывання на 65 процантаў.

Галоўнай задачай у галіне сельскай гаспадаркі і надалей застаецца павышэнне ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур, далейшае павелічэнне колькасці грамадскай жывёлы пры адначасовым росце яе прадуктыўнасці.

У пятай пяцігодцы прадугледжана таксама далейшае павышэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця савецкага грамадства. Нацыянальны прыбытак СССР за пяцігоддзе ўзрасць не менш як на 60 процантаў, значна ўзрастуць рэальная заробатная плата рабочых і служачых і прыбыткі калгаснікаў. Яшчэ больш шырокі размах атрымаюць ахова здароўя, народная асвета, развіццё навукі, літаратуры і мастацтва.

Рабочыя і калгаснае сялянства праяўляюць новыя ўзоры стаханаўскай працы. Сацыялістычнае спаборніцтва і яго ўсенародны характар магчымы толькі ва ўмовах сацыялізма.

Народ нашай краіны пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі стварае ўсе матэрыяльныя здабыткі, вытворчасць і размеркаванне якіх цалкам падначалены задачы максімальнага задавальнення растуць з года ў год матэрыяльных і культурных патрэбнасцей працоўных мас і забяспечання для нашай краіны ўмоў актыўнай абароны.

Поспехі ў галіне вытворчасці матэрыяльных здабыткаў далі магчымасць партыі і ўраду правесці шостае за пасляваенны перыяд зніжэнне рознічных цэн на прадметы шырокага спажывання.

Комуністычная партыя Савецкага Саюза — накіроўваючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за перамогу камунізма — няспынна мацуе свае сувязі з масамі. У гэтым — залог яе непераможнасці і паспяховага будаўніцтва камунізма ў нашай краіне.

Сусветна-гістарычныя поспехі савецкага народа ў будаўніцтве камунізма вядуць да няўхільнага росту магутнасці ўсяго антыімперыялістычнага, дэмакратычнага лагера, да ўмацавання міру ва ўсім свеце.

За 50 год свайго існавання наша партыя прайшла слаўны і гераічны шлях. Яна прывяла наш народ да перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і забяспечыла ў СССР велізарнейшыя сацыялістычныя пераўтварэнні, якія выклікаюць захапленне ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва.

Пад сцягам ленінізма Комуністычная партыя ўпэўнена вядзе савецкі народ наперад, да камунізма.

Ф. НОВІКАВА.

В'ЕТНАМСКІ НАРОД ЗМАГАЕЦЦА

В'ЕТНАМ у перакладзе азначае «Краіна Поўдня», «Краіна Сонца». У такой паэтычнай назве старажытнай краіны народ з незапомных часоў адлюстраванне да сваёй радзімы. Але сонца свабоды і незалежнасці ўзышло над В'етнамам толькі ў 1945 годзе, калі была створана Дэмакратычная Рэспубліка В'етнам. Яе ўтварэнне стала магчыма ў выніку сусветна-гістарычнай перамогі Савецкага Саюза ў другой сусветнай вайне супроць фашысцкай Германіі і імперыялістычнай Японіі. Пад уплывам гэтай перамогі шырока разгарнуўся нацыянальна-вызваленчы рух в'етнамскага народа, на працягу раду год накіраваны супроць французскіх каланізатараў і японскіх захопнікаў.

Восем год назад, у жніўні 1945 года, барацьба в'етнамскіх патрыётаў, узначаленая камуністамі, завяршылася рэвалюцыяй, якая вымела японскіх акупантаў і знішчыла пра японскі марыянетачны рэжым. 2 верасня 1945 года правадыр в'етнамскага народа Хо Шы Мін ад імя Часовага ўрада абвясціў стварэнне Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам.

Абвясчэнне Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам з'явілася важнейшым гістарычным этапам у барацьбе в'етнамскага народа супроць каланізатараў, за поўную свабоду і незалежнасць сваёй радзімы.

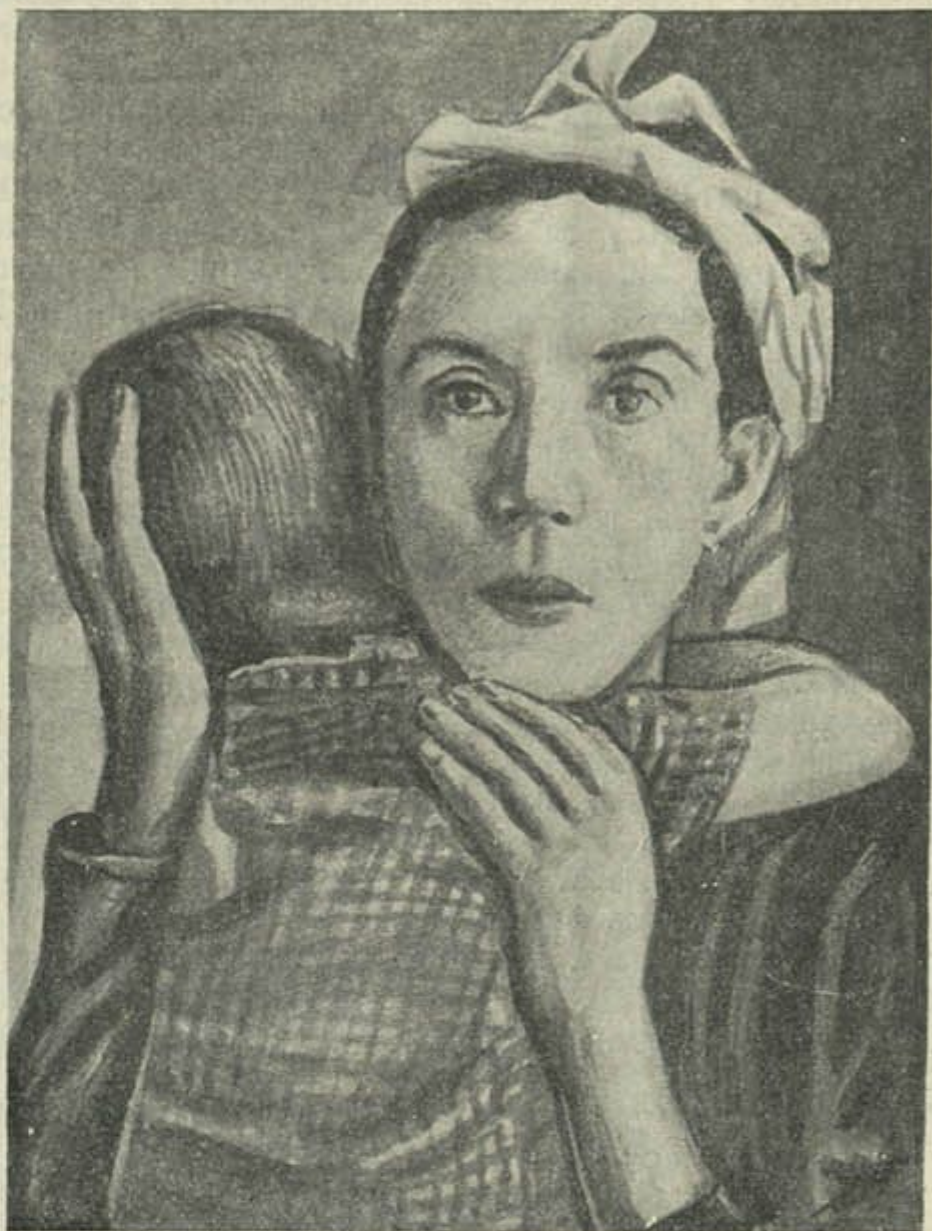
Аднак, барацьба в'етнамскага народа на гэтым не скончылася. Французскія імперыялісты, якія на працягу васьмідзесяці год нажываліся на эксплуатацыі народных мас і прыродных багаццяў Інда-Кітая, не адмовіліся ад імкнення аднавіць каланіяльны парадкі ў Інда-Кітаі, зноў надзець ярмо нявольнікаў на в'етнамскі народ і выкарыстаць тэрыторыю В'етнама для агрэсіі, супроць іншых народаў Азіі.

Неўзабаве пасля ўтварэння маладой Рэспублікі В'етнам французскія імперыялісты, пры падтрымцы Злучаных Штатаў Амерыкі пачалі бесчалавечную агрэсіўную вайну супроць в'етнамскага народа. Імперыялісты разлічвалі на хуткую і лёгкую перамогу, спадзеючыся на сваю перавагу ў войсках і ваеннай тэхніцы. Але яны жорстка пралічыліся, бо не ўлічылі, што ім прыдзецца весці вайну супроць усяго в'етнамскага народа. А народ, які знішчыў эксплуатацыю і ўціск, які заваяваў сабе свабоду, — такі народ непераможны.

У агні вайны стваралася і гартавалася Народная Армія В'етнама. Яна паспяхова змагаецца з французскім экспедыцыйным корпусам, які налічвае зараз разам з марыянетачнымі войскамі Бао Дая 420 тысяч чалавек. Каланізатарам ўдаецца ўтрымліваць менш 10 процантаў усяй тэрыторыі краіны. Але і ў раёнах, якія ім удалося акупіраваць, гераічна змагаюцца в'етнамскія партызаны. Не выратаўваюць французскіх войск ад паражэнняў ні амерыканскія долары, ні дарадцы, ні амерыканская ваенная тэхніка.

Сілы каланізатараў, размешчаныя толькі ў самых буйных гарадах, усё больш аказваюцца ізаляванымі, іх страты няспынна растуць. Толькі ў 1952 годзе французы страцілі 65 тысяч сваіх салдат і афіцэраў. Усяго-ж з пачатку вайны ў В'етнаме па 1 студзеня 1953 года часці Народнай Арміі, паводле даных в'етнамскага інфармацыйнага агенцтва, вывелі са строю звыш чвэрці мільёна французскіх салдат і афіцэраў, знішчылі 229 самалётаў, 228 марскіх суднаў і захапілі багатыя трыфеі, у тым ліку больш 12,5 тысячы кулямётаў, 207 процітанкавых гармат і інш.

У раёнах, якія кантралююцца дэмакратычнай ўладай, знаходзіцца 20 мільёнаў чалавек з 22 мільёнаў насель-

Твар гэтай в'етнамскай маці выказвае пачуцці ўсіх людзей: абараніць, выратаваць дзяцей ад вайны!

ніцтва В'етнама. Урад Хо Шы Міна няспынна праводзіць дэмакратычныя пераўтварэнні, накіраваныя на ўмацаванне народна-дэмакратычнага ладу, на паленшанне жыццёвых умоў самых шырокіх народных мас.

У 1946 годзе была прынята канстытуцыя, якая гарантуе грамадзянам В'етнама свабоду слова, друку, сходаў, рэлігіі і прадастаўляе жанчынам правы нароўні з мужчынамі ва ўсіх галінах жыцця краіны. Для рабочых і служачых устаноўлены 48-гадзінны рабочы тыдзень, аплачваемы адпускі, соцыяльнае страхаванне. Усе органы ўлады ад сельскіх народных сходаў да Нацыянальнага сходу свабодна выбіраюцца на падставе ўсеагульнага, роўнага і прамого выбарчага права пры тайным галасаванні.

У сувязі з тым, што народна-дэмакратычная рэвалюцыя ў В'етнаме носіць характар рэвалюцыі ў асноўным сялянскай, асабліва ўвага ўдзяляецца задавальненню законных эканамічных і палітычных патрабаванняў сялянства. Гэта вядзе да ўмацавання саюза рабочых і сялян, да ўмацавання нацыянальнага антыімперыялістычнага фронту. Народная ўлада надзяляе сялян зямлёю, зніжае арэндную плату. К пачатку 1952 года 420 тысяч беззямельных і малазямельных сялянскіх гаспадарак атрымалі сотні тысяч гектараў зямлі, канфіскаванай у чужаземных каланізатараў і здраднікаў народа. У вёсках В'етнама з'явіліся таварыствы па сумеснай апрацоўцы зямлі і вытворчыя кааператывы. У краіне павышаецца ўраджайнасць сельскай гаспадаркі, паліпшаецца жыццёвы ўзровень сялян.

Малады рабочы клас В'етнама ўносіць велізарны ўклад

ў справу барацьбы супроць чужаземных каланізатараў. Сваёй самаахвярнай працай стварыў ён у гарах і лясных гущарах прамысловасць, якая забяспечвае ўсім неабходным фронт і тыл. Патрыятычнае спаборніцтва ў краіне садзейнічае няспыннаму палепшанню якасці і павелічэнню колькасці прадукцыі. Дзякуючы ўздыму прамысловасці і сельскай гаспадаркі паліпшаецца матэрыяльны добрабыт працоўных рэспублікі, рэальная зароботная плата якіх у 5 раз вышэй, чым у акупіраваных французамі раёнах.

Вялікія зрухі адбыліся ў справе культурнага развіцця краіны. Калі ў старым, каланіяльным В'етнаме непісьменнасць дасягала 90 процантаў, то за шэсць год у дэмакратычнай рэспубліцы яна была ліквідавана сярод 14 мільёнаў чалавек, што складае $\frac{2}{3}$ насельніцтва ўсёй краіны. Пачынаючы з 1945 года, у рэспубліцы ў 10 раз павялічылася колькасць школ, адкрыўся ўніверсітэт, архітэктурны і два медыцынскія інстытуты і іншыя вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Гэтыя гістарычныя дасягненні сталі магчымыя толькі пры народнай уладзе. Усе намаганні в'етнамскага народа накіраваны на ўмацаванне дэмакратычнай рэспублікі, што звязана перш за ўсё з расшырэннем і ўмацаваннем адзінага нацыянальнага фронту В'етнама. Нацыянальны фронт, асновай якога з'яўляецца саюз рабочага класа і сялянства, яднае ў сваіх радах усе патрыятычныя слаі насельніцтва, незалежна ад класавай прыналежнасці, палітычных і рэлігійных пераконанняў. Ён налічвае 12 мільёнаў членаў.

Кіруючай і арганізуючай сілай нацыянальнага фронту з'яўляецца Працоўная партыя В'етнама, якая базіруецца на прынцыпах марксізма-ленінізма. Нацыянальны фронт — велізарная, сапраўды нацыянальная сіла, якая мабілізуе ўвесь народ на барацьбу за свабоду і незалежнасць радзімы.

Дэмакратычная рэспубліка В'етнам прадаставіла жанчынам шырокія правы ў палітычным і эканамічным жыцці краіны. В'етнамскія жанчыны мужа змагаюцца за нацыянальную незалежнасць і мір. Арганізаваўшыся ў Саюз в'етнамскіх жанчын пад кіраўніцтвам віцэ-старшыні Хоанг Ці Хай, яны аказваюць штодзённую дапамогу народнай арміі. Жанчыны з любоўю даглядаюць раненых байцоў народнай арміі.

Адной з важнейшых сваіх задач в'етнамскія жанчыны лічаць працу на карысць радзімы. Па закліку прэзідэнта рэспублікі яны прымаюць актыўны ўдзел у прамысловай вытворчасці. Работніца Тоюнг Ці Ксін з'явілася ініцыятарам спаборніцтва за звышпланавы выпуск прадукцыі. Працуючы на адным з хімічных заводаў, яна выконвае план на 433 процанты. Яе паслядоўнікамі сталі ўжо многія работніцы завода.

Вырасла актыўнасць і сялянак В'етнама. Ператвараючы ў жыццё рашэнні Саюза в'етнамскіх жанчын, яны вывучаюць агра-тэхніку апрацоўкі зямлі, удзельнічаюць у будаўніцтве і рамонце плацін.

Усім сіламі жанчыны працідзейнічаюць гвалтоўнай мабілізацыі мужчын у армію акупантаў.

Саюз в'етнамскіх жанчын паспяхова мабілізуе працоўных рэспублікі на свяшчэнную барацьбу супроць ворага.

У барацьбе супроць агульнага ворага В'етнам умацоўвае прыязныя сувязі з братнімі народамі Кхмера (Камбоджа) і Пацет-Лао (Лаос). Велізарнае значэнне для В'етнама мае наяўнасць ля яго паўночных граніц такой магутнай прыязнай дзяржавы, як Кітайская Народная Рэспубліка. Народ В'етнама таксама ведае, што яго самаахвярную барацьбу актыўна падтрымліваюць усе народы лагера міру і дэмакратыі на чале з Савецкім Саюзам. Гэта стварае ўдзячныя знешнепалітычныя ўмовы для трыумфу той справы, якой в'етнамскі народ аддае ўсе свае сілы і энергію — справы будаўніцтва новага жыцця.

Супроць вайны ў В'етнаме змагаюцца шырокія масы

французскага народа, якія назвалі яе «бруднай вайной» і патрабуюць яе спынення і ўстанаўлення міру і дружбы з Дэмакратычнай Рэспублікай В'етнам.

У апошні час нават некаторыя рэакцыйныя палітычныя дзеячы Францыі ўсё настойлівей патрабуюць спынення вайны, на якую штодня траціцца 2 мільярды франкаў. Гэтай сумы хапіла-б, напрыклад, на будаўніцтва 1.500 кватэр.

Калі дэмакратычныя кругі Францыі пратэстуюць супроць гэтай бруднай вайны, бачачы яе разбойніцкі імперыялістычны характар, то некаторыя буржуазныя кругі выступаюць за яе спыненне, пераканаўшыся ў немагчымасці перамогі Францыі ваенным шляхам. Гэтыя кругі таксама бачаць, што амерыканскія імперыялісты выкарыстоўваюць занятасць Францыі вайной для пранікнення ва французскія калоніі ў Афрыцы і для паступовага выцяснення Францыі з самога Інда-Кітая праз аказанне «ваеннай дапамогі».

Аднак французскі ўрад праяўляе ўсё большую схільнасць адчыніць шлях для больш актыўнага ўмяшання ЗША ў справы Інда-Кітая, капітуліруючы тым самым перад імкненнем амерыканскіх імперыялістаў усталявацца ў гэтым раёне на шкоду інтарэсам французскага капітала.

Але ніякім планам і прошкам як французскіх каланізатараў, так і амерыканскіх імперыялістаў у адносінах в'етнамскага народа і іншых народаў Інда-Кітая не суджана збыцця, бо яны складаліся без гаспадароў — без народаў В'етнама, Кхмера і Пацет-Лао, без уліку волі і імкнення гэтых народаў да канчатковай перамогі ў барацьбе за сваю незалежнасць і свабоду, за бяспеку і мір у Паўднёва-Усходняй Азіі, за мір ва ўсім свеце.

Н. ЛЕАНІДАУ.

Слаўная дачка в'етнамскага народа, партызанка Нгуен Ці Ш'ен. За адвагу і мужнасць, праяўленыя ў баях з ворагам, узнагароджана ганаровым званнем Герані В'етнамскай Народнай Арміі.

Лён—наша багацце

(Расказ звеннявой калгаса імя Андрэева Заслаўскага раёна Волькі ДЗЕМ'ЯНОВІЧ)

БЫЛО гэта мінулай зімою. Прыехаў наш старшыня з Кіеўскай вобласці, куды ездзіў на экскурсію. Склікаў ён у нашай брыгадзе нараду і пачаў падрабязна расказваць, як на Украіне лён вырошчваюць. Між іншым зазначыў, што ў калгасе імя Молатава Макараўскага раёна кожны гектар дае да тоны высокаякаснага валакна, хоць глебы там такія-ж, як і ў нас. Я не сцерпела: «Няпраўда, — кажу, — Генадзі Якаўлевіч, не можа гэтага быць!»

Старшыня не пакрыўдзіўся на задзірыстым слове, засмяяўся толькі і спытаў: «Чаму ты, Волька, так думаеш? Папрабуй абгрунтаваць».

Я яму і кажу: «Глебы ў нас аднолькавыя, як вы казалі. Згодна. Сеюць у іх і ў нас па ільняных папярэдніках — канюшынішчы. Падкормка і праполка таксама падобныя нашым. Дык адкуль-жа там тона валакна набіраецца, калі ў нас толькі да чатырох цэнтнераў? Тут нешта канцы з канцамі не сходзяцца».

На гэта старшыня спакойна заўважыў: «Адзін заслужаны украінскі ільнавод выказаў няхітры, але правільны сакрэт. Каб вырасціць добры лён, трэба не забываць адну важнейшую ўмову, якая ні ў адной кніжцы аграправіл не запісана, але, заняўшыся якую, можна загубіць і насенне, і выдатныя папярэднікі, а ўрэшце і ўраджай. Вось што сказаў той славуці ільнавод: «Не аддавайце лёс гэтай культуры ў халодныя, абыякавыя рукі».

Далей старшыня пачаў прыпякаць нас мясцовымі фактамі. Паколькі спрэчку ўзняла я, дык ён больш на мяне наварачваў.

— У мінулым годзе, — кажа, — у цябе, Волька, было найлепшае

канюшынішча. Лянок пасеяла добра. Нават у раённай газеце цябе прыгадалі за гэта. А чаму ты не паднялася вышэй чатырох цэнтнераў? А вось чаму. На праполку каманду падала толькі тады, як пустазелле выраўнялася з маладым лянком. Раней не здагадалася. А калі лён ужо добра пажоўнуў, толькі тады схамянулася, што трэба яго падкарміць. Ды ці мала аб чым прыходзілася табе напамінаць: «Волька, зрабі тое, Волька, зрабі гэта!»

Правільна адгадваў мяне старшыня за дапушчаныя недахопы.

Неўзабаве пачалі мы ўмацоўваць ільнаводчыя звенні. Тады я нашаму брыгадзіру і прыпомніла сакрэт вучонага: «Міхаіл Восіпавіч, — кажу, — з усіх сіл буду працаваць звеннявой, дайце мне толькі такіх людзей, якія-б з радасцю аддаваліся справе». І падбралі мы тады дружнае звяно: каго выключылі, каго ўключылі. Праўленне калгаса згадзілася з намі.

Пачалі пра лён думу думаць. Дзе толькі можна было, попел збіралі, пра насенне клапаціліся, мінеральныя ўгнаенні завозілі. З надыходам вясны пачалася ў нас сапраўдная праца.

Пад лён адвялі нам чатыры гектары канюшынішча. Па праўдзе кажучы, не было нам радасці ад такога ўчастка: травяны пласт яго цалкам не перапрэў, бо быў позна ўзараны. Як пачалі культывацыю, дык па ўсім полі травяныя клубні пацягнуліся.

Знеслі мы ўсю траву з поля. заадно і каменне. Нялёгка было працаваць, але затое наша поле стала чыстае, як далонь.

Па ўсіх правілах навукі пасеялі. З неспакойным сэрцам пачалі чакаць звестак—у якіх звеннях лён хутчэй узыйдзе. Хутчэй узыйшоў у нашым звяне: мы на дзень раней сеялі. А як узыйшоў, яшчэ больш пачалі непакоіцца. Спаткае, бывала, старшыня і смяецца: «Ну, як, Волька, лянок? Чакай, скоро распараджэнне дам блошку ганяць. Можа яна, праклятая, хутка і з'явіцца». А я кажу: «Дзякую, Генадзі Якаўлевіч, за клопаты. Але распараджэнне ваша не патрабуецца—самі штодня ў полі бываем, дык бачым». Зразумела, на

Мінская вопытная балотная станцыя праводзіць вялікую навуковую работу па вырошчванню збожжавых і тэхнічных культур на асушаных тарфяніках, якія штогод даюць высокія ўраджаі. На здымку (злева направа): супрацоўнікі Міністэрства сельскай гаспадаркі і нарыхтовак БССР, аграномы Я. Міцкевіч, Н. Літвіна і Е. Савіна аглядаюць пасевы ільнадаўгунца.

Фото П. Наватарова
(Фотахроніка БелТА)

што ён намякаў, але не пакрыў-дзілася.

Падпільнавалі мы блошку ў самы зручны момант, шкоды яшчэ нарабіць не паспела. Дзе попелам, а дзе дустам вытруцілі.

Пустазелля на запускалі. Як толькі выгляне з зямлі, — вырыва-лі. Праўду кажучы, не было ў нас суцэльных праполак. Кожная з нас наглядала за сваёй дзялянкай, аберагала кожнае каліўца лёну.

Рос лянок наш на славу, але зарана святлець пачаў. У іншых звеннях у лёну прыемная цёмная зелень, а ў нас нібы даспяваць сабраўся. Мы да агранома. Глянуў ён на наша поле і кажа: «Цудоўны лён будзе тут, толькі азоту яму не хапае. Падкарміце». Падвязлі мы тады аміячнай селітры, рассыпалі

роўненька, і зноў пасевы паправі-ліся.

Надоячы завіталі да нас прад-стаўнікі з раёна. Пацікавіліся па-севамі і кажуць старшыні: «Трэба, таварыш Валкадаеў, арганізаваць да вас экскурсію калгаснікаў раё-на. Няхай паглядзяць, як трэба лён расціць».

А лён і сапраўды небывалы. Яшчэ перад цвіценнем вышэй поя-са даставаў. Такого ў нас не быва-ла. Прыедуць калгаснікі-ільнаводы, падзвігацца на лянок ды спытаюць: «Раскажыце пра свой сакрэт, наву-чыце». А які-ж тут сакрэт? Хіба ён у лепшых папярэдніках, у чыс-тым насенні, у стараннай прапол-цы, своечасовай падкормцы? Дык-жа пра такі сакрэт ва ўсіх кніжках напісана. Відаць, прыдзецца на-помніць ім словы заслужанага ук-

раінскага ільнавода: «Не адда-вайце лёс гэтай культуры ў халод-ныя, абыякавыя рукі...». У гэтым мы вельмі добра пераканаліся самі.

Нядаўна я пацікавілася ў наша-га старшыні: «Колькі прыбытку атрымалі мы летась ад лёну?» — «Шэсцьдзесят пяць тысяч руб-лёў», — кажа ён. «Мала, — адказ-ваю. — Сёлета не грэх будзе і больш атрымаць». А ён смяецца: «Не грэх, то не грэх. Але-ж рыбу яшчэ не злавлілі, у рэчцы яна па-куль што».

Гэта ён да таго хіліць, што трэ-ба яшчэ любоўна выцерабіць лён, апрацаваць яго. Дык няўжо мы гэ-тага не зробім? Палюбілі лён — будзе справа, будзе радасць, бу-дуць высокія прыбыткі. Лён — гэта-ж наша багацце.

СЛОВА СВАЁ ВЫКАНАЕМ

З МАЛЫХ год жыла я ў вёсцы Фалькі. Бацька быў бядняк, маці прала людзям кудзелю. Так і жылі мы пры панах у бядоце ды нястатках.

Пры савецкай уладзе мы пабудававаліся, атрымалі зямлю і пазналі сапраўднае шчасце.

Калі аднавяскоўцы загаварылі пра калгас, мая сям'я ўступіла ў яго адной з першых. Спачатку цяж-кавата было: яшчэ ішла вайна, мужчыны былі ў ар-міі, на 60 двароў засталася толькі дзесяць коней. Але савецкая ўлада дапамагла нам машынамі, машынна-трактарная станцыя ўзарала зямлю.

Год ад года калгас рос. Вярнуліся з фронту мужчы-ны, прышоў і мой муж. Весялей стала працаваць.

У 1948 годзе прызначылі мяне звеннявой па ільну. Малавата было насення — усяго два цэнтнеры. Узялі мы сабе два гектары цаліны, распрацавалі, ачысцілі ад камення, добра ўгноілі: на кожны гектар унеслі па 3 ц птушынага памёту і па 5 ц попелу. Першы ўра-джай атрымалі нядрэнны: па 7 ц ільнонасення і па 6 ц ільновалакна (дзесяты нумар). Звяно зарабіла тады шмат цукру і грошай, не лічачы звышпланавай да-платы.

Я многа чытала, старалася пераняць вопыт леп-шых ільнаводаў нашай краіны. На працягу наступных год наша звяно дабілася таксама лепшых вынікаў па раёну.

Сёлета за намі замацавана плошча ў сем гектараў. Усе 12 членаў звяна старанна працуюць. Летась кож-ная яго ўдзельніца мела не менш 200 працадзён. У мяне самой было 250. На кожны працадзень атры-малі мы па 2 кг збожжа, па 3 кг бульбы і грошы.

Наш калгас у гэтым годзе звярнуў на лён асаблі-вую ўвагу, стварыў ільнаводам усе ўмовы. Пры па-севе мы ўнеслі грануляваны суперфасфат і прабара-навалі ў два сляды. На пяты дзень лён узышоў. Што-

дзенна вялі назіранне. Ледзь толькі лён падняўся, як на яго напала блошка. Каб яе знішчыць, мы ўнеслі на кожны гектар па 2 ц попелу ў сумесі з 25 кг гекса-хларану. Блошка знікла, але ўзнялося пустазел-ле. Тады першы раз прапалолі і падкармілі попелам. Лён пачаў хутка расці. Неўзабаве правялі другую праполку і падкормку аміячнай селітрай. Трэці раз палоць не прышлося. Лён выцягнуўся ўгару больш як на метр. На кожным каліве можна налічыць не менш 5—7 галовак.

Ужо можна сказаць, што наша праца не прападзе, што мы перавыканаем свае абавязацельствы.

Своечасова мы пачалі рыхтавацца да ўборкі. Па-стараемся хутчэй абмалаціць і расцяліць лён не пазней 20 жніўня, бо гэта найлепшы час для вылеж-вання.

Маё звяно абяцае да 7 лістапада закончыць апра-цоўку лёну і здачу дзяржаве. Мы ўпэўнены, што сло-ва сваё выканаем.

Нельга не адзначыць, што нам было-б значна ляг-чэй працаваць, каб калгас паклапаціўся стварыць дзі-цячыя яслі. Дома ў нас застаюцца без нагляду малыя дзеці.

Я выхоўваю сямёра дзяцей. З іх шасцёра вучыцца. Старэйшы сын канчае курсы тэхнікаў, дачка пасту-пае ў вышэйшую навучальную ўстанову. Дома за-стаецца двухгадовы малы, за якім няма каму гля-дзець. Каб у нас былі яслі, мы працавалі-б удвая лепш. Але яслей няма, хоць яны ўжо пяць год як за-несены ў план будаўніцтва.

С. СЯЛЯУКА,
звеннявая па лёну.

Ільянскі раён.
Маладзечанскай вобласці.

19 ліпеня 1953 года на возеры Дрысвяты адбылося ўрачы стае адкрыццё гідраэлектрастанцыі «Дружба народаў».

На здымку: будынак ГЭС «Дружба народаў».

Фото В. Лупейкі
(Фотахроніка БелТА)

У СВЯТОЧНАЙ нізцы электра-агнёў — беларускія, літоўскія, латвійскія сёлы, што прывольна раскінуліся на берагах возера Дрысвяты. Уступіла ў строй міжкалгасная гідраэлектрастанцыя «Дружба народаў». Любімае дзіцяня, красуня-гідрастанцыя, збудаваная хлебаробамі дзевяці калгасаў трох братніх рэспублік, выразна ўвасабляе цудоўныя плады садружства і ўзаемадапамогі людзей розных нацыянальнасцей, аб'яднаўшых свае сілы для дасягнення высокароднай мэты.

Толькі год прамінуў, як была закладзена гідрастанцыя. І вось у глухім «мядзвежым кутку», дзе і карасінавая лямпа была раскошай, глядзяцца ў возера электрычныя зоркі і спяваюць сваю несціханую, пераможную, працоўную песню рабацягі-электраматоры. Дзве турбіны ў трыста кілават прыводзяцца ў рух водамі дрысвяткага возера. На месцы старога, поўразбуранага млына збудавана гідраэлектрастанцыя, якая дасць калгасам за год каля мільёна кілават таннай электраэнергіі.

Звыш двухсот матораў, тысячы электраламп будуць жывіцца то-

кам электрастанцыі, створанай воляй людзей, якіх зблізіла, зрабіла сябрамі і братамі мудрая ленінска-сталінская нацыянальная палітыка. Дружна працуючы поплич, яны здзейснілі тое, што некаторым часам здавалася нязбытнаю марай.

Агні вялікай дружбы гараць над беларускім сялом Дрысвяты, літоўскім — Клікальніца, латвійскім — Упесмуйжа і многімі іншымі калгаснымі пасёлкамі, сяляне якіх былі ўдзельнікамі будаўніцтва гідрастанцыі. Непазнавальна пераўтвораць яны сельскі пейзаж, былі самую працу земляроба. Атрымана вялікая перамога дружным калектывам будаўнікоў. У адной шарэнзе з хлебаробамі, якія будавалі гідрастанцыю, былі іх жонкі, сёстры, дачкі, што самааддана працавалі на ўсіх участках будаўніцтва.

І 19 ліпеня, у дзень урачыстага адкрыцця гідрастанцыі «Дружба народаў» іх працоўную доблесць ушаноўваў увесь калектыў будаўніцтва, тысячы сялян і сялянак, што сабраліся на свята ў сяло Дрысвяты. Хлебаробы прыязёрных сёл маглі па праву ганарыцца сва-

імі аднасяльчанкамі, паказаўшымі высокае майстэрства, настойлівасць і мужнасць у пераадоленні цяжкасцей. Дошку гонару, устаноўленую каля будынка гідрастанцыі, упрыгожваюць многія прозвішчы калгасніц, стаўшых знатнымі людзьмі.

Раскажам-жа каротка пра іх.

Рукою падаць ад будаўнічай пляцоўкі гідрастанцыі да сяла Дрысвяты, дзе жыве беларуская дзяўчына Вера Гарбунова.

«Сёстрамі» пачалі сардэчна называць будаўнікі Веру Гарбунову і моцна пасябраваўшых з ёю літоўскую калгасніцу Марытэ Студынскас і латвійскую дзяўчыну Веру Догіс. Нешта сапраўды роднае было ва ўзаемаадносінах гэтых трох калгасніц, якія дружна працавалі на пагрузцы і разгрузцы будаўнічых матэрыялаў.

Вечарамі Марытэ і Вера прыходзілі ў госці да сваёй сяброўкі. У беларускай дзяўчыне, якая так спрытна спраўляецца з абавязкамі брыгадзіра, бачылі яны старэйшую сястру, з кім хочацца падзяліцца радасцю і сумам, пачуць

сяброўскую парадую. Колькі задушэўнай цеплыні было ў іх гутарках! Яны нараджалі імкненне працаваць што далей, то ўсё лепш, каб слава пра іх перадавалі брыгаду грывела па навакольных сёлах.

— Залатыя рукі ў гэтых дзяўчат! — з захапленнем адзываўся аб іх начальнік будаўніцтва Леанід Скарабагаты.

І недарма была такая пахвала. Па тры нормы ў дзень давала брыгада Веры Гарбуновай. Яшчэ нядаўна звычайная беларуская калгасніца стала гераіняй будоўлі. У яе вучыліся, па ёй раўняліся. «Працаваць так, як Вера Гарбунова!» стала дэвізам усіх сельскіх дзяўчат, што прымалі ўдзел у будоўлі. Скромы яе летапісец, бібліятэкар Надзея Малаткова, ня мала радкоў у насценнай газеце адваля сваёй аднасьлячанцы, якая стала важаком спаборніцтва беларускіх, літоўскіх, латвійскіх калгасніц.

Агітатары калгаса імя Молатава Відзаўскага раёна часта прысвятваюць натхнёнае слова працоўнай доблесці Веры Гарбуновай, якая паказвае выдатны прыклад усім калгасніцам, што спаборнічаюць цяпер на ўборцы багатага ўраджаю. Побач з ёю яны ставяць ужо шырока вядомае на будоўлі імя Яніны Піваровіч.

А на капанні катлавана высокіх паказчыкаў дабіліся тры сяброўкі: беларуская дзяўчына Мар'я Жыромская, літоўская — Ірына Бужыцкая і латвійская сялянка Браніслава Кідуль. З першай сустрэчы яны зблізіліся па сэрцу, па думцы, па працы. Справа ў іх так і кіпела.

У катлаван пранікала вада. Халодная, чорная, яна хлюпала пад нагамі. Ступіш крыху ўбок — не знойдзеш цвёрдай апоры. Да лапат наліпала вязкая, грузкая зямля, нібы чапляючыся за рукі. Але хіба магло гэта спыніць маладых энтузіястаў! У вясёлых жартах метр за метрам паглыблялі яны катлаван. Канчаўся дзень, і аказалася, што яны далі паўтары нормы.

Як марылі дзяўчаты, абняўшыся ў вольны час, пра тую шчаслівую хвіліну, калі па металічных жылах пацячэ электрычнасць у іх родныя калгасы. Мар'я Жыромская прыпомніла, як недзе ў брашурцы чытала пра цуды, якія робіць электраэнергія ў тых галінах калгаснай гаспадаркі, дзе найбольш ужываецца жаночая праца. З цікавасцю зазіраючы ў заўтрашні дзень, яны па-гаспадарску падлічвалі, што электраток вызваліць на малацьбе добрую палавіну ра-

бочай сілы, на ачыстцы збожжа — і таго больш, на водазабеспячэнні ферм — 75 процантаў. У тыя хвіліны яны расчульваліся, як дзеці, ад думкі аб тым, што электрадойка павялічвае прадукцыйнасць працы ўдвая, у той-жа час павышаючы ўдой. Працавітыя жаночыя рукі атрымаюць стараннага памочніка, яшчэ багацейшыя стануць прыазёрныя калгасы.

І гэты дзень не за гарамі. Ток, што прышоў па правадах высокавольтных мачтаў на фермы латвійскага калгаса імя Молатава Грыўскага раёна, адразу ўнёс у працу калгасніц цудоўныя змены. Прывод аднаго толькі электраматора пачаў рыхтаваць корм для жывёлы, качаць ваду. Да электрадойкі справа яшчэ не дайшла, а ўжо вызвалілася на ферме звыш трыццаці калгасніц, якія выкарыстоўваюцца зараз на іншых участках грамадскай гаспадаркі.

— Моцна ўдзячны будаўнікам нашы жывёлаводы, — гаворыць старшыня калгаса Іосіф Яунзен. — Ужо механізуем самыя працаёмкія работы. А як культурна, як светла стала на фермах!

Словы гарачай удзячнасці пачуюць не раз ад жанок сваіх, ад маці, сяспёр, што працуюць на фермах, будаўнікі міжкалгаснай гідраэлектрастанцыі, якія вярнуліся ў родныя калгасы пасля яе пуску.

Але і гэта яшчэ не ўсё. Колькі новых прафесій прынясе заўтра калгасніцам доўгачаканая гасця — электраэнергія, якая святочна заззяла ў нізцы агнёў, з магутнаю сілай закруціла дзесяткі матораў.

На сядзібе літоўскага калгаса імя Адама Міцкевіча электрамонтажнікі, што праводзілі лінію, пачулі нечаканую прэтэнзію ад маладых калгасніц:

— Чаму нас не вучыце?

Дзяўчаты былі пакрыўджаны тым, што электрыкі, падбіраючы сабе ў памочнікі групу, аддалі перавагу хлопцам. Не першы ўжо тыдзень у калгасе гарача абмяркоўвалася пытанне: ці можна лічыць прафесію электрыка жаночай? Дзяўчаты вырашылі аднагалосна — можна! Не трэба далёка хадзіць за фактамі. У суседнім калгасе імя Молатава звычайная

Група перадавікоў будаўніцтва ГЭС «Дружба народаў» (злева направа): М. Сучок, В. Белік, Е. Ярмушэвіч, Л. Дэдаль і А. Ракіцкая.

Фото В. Лупейкі
(Фотахроніка БелТА)

калгасніца Марфа Вяткіна прыняла радыёвузел.

Ды гэта ўжо не ў марах, а на яве. Людзі, якія ўласнымі рукамі будавалі гідраэлектрастанцыю «Дружба народаў» — сялянікі беларускіх, літоўскіх, латвійскіх калгасаў — у недалёкай будучыні стануць кваліфікаванымі спецыялістамі за рубільнікамі электраматораў, каля прыводаў сельскагаспадарчых машын, у студыях калгасных радыёвузлоў.

Пра гэта раскажваюць звонкія частушкі, што нарадзіліся за гэты час у прыазёрных сёлах. І побач з новымі песнямі, у якіх яскрава чуюцца голас творцы і гаспадара шчаслівага жыцця, што расцвітае на берагах Дрысвяты, гучыць старадаўняя песня, якую прынеслі сюды латвійскія калгасніцы і з якой пасябравалі будаўнікі.

«Рускія і літоўцы, — гаворыцца ў ёй, — усе мне сябры. Рускаму брату аддаў я ў жонкі сястрыцу сваю, прывёў сам гаспадыняў у дом дзяўчыну літоўскую. Іду да рускіх, іду да літоўцаў — усюды ў мяне радня».

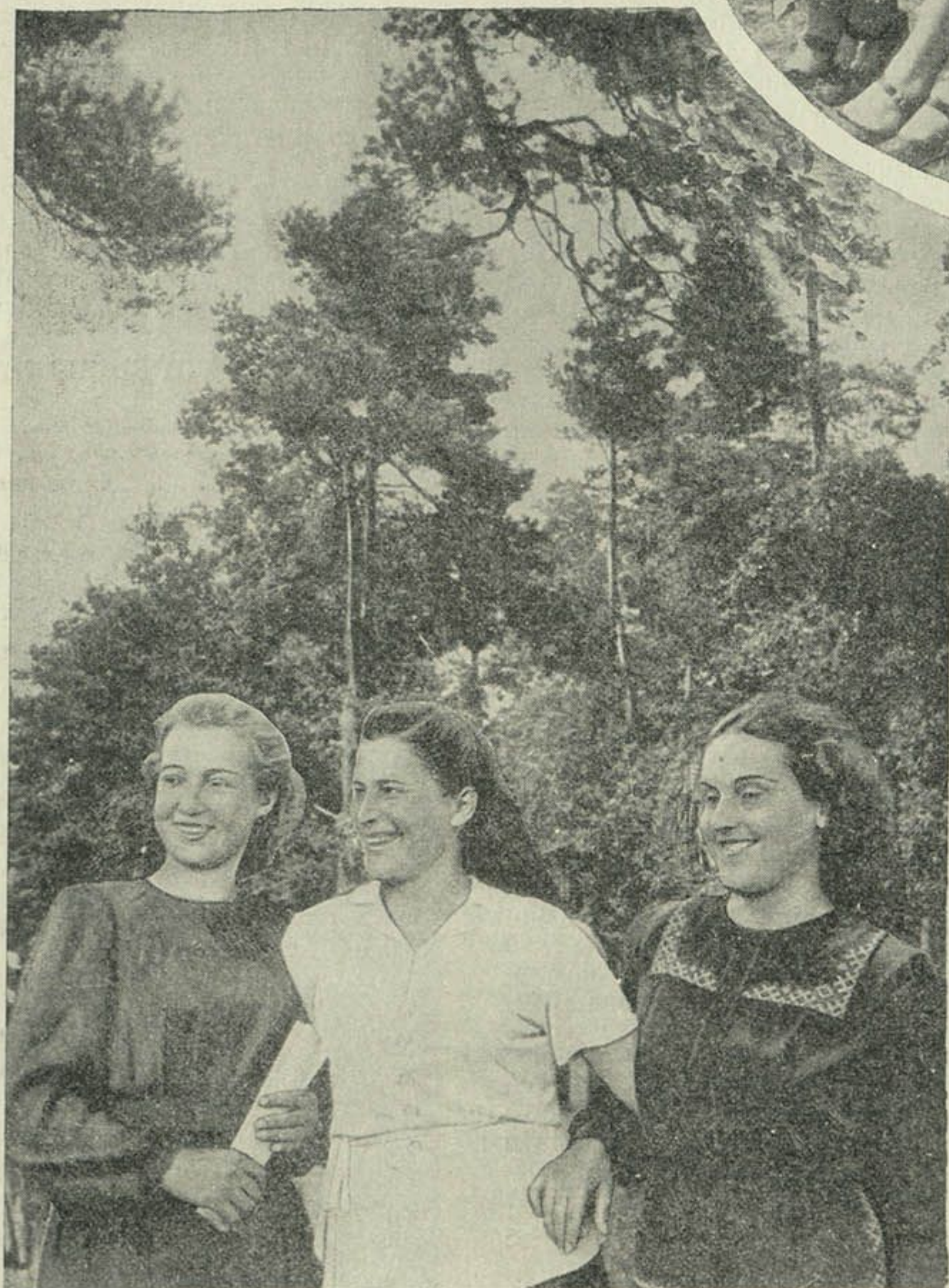
Колькі гучных вяселляў адбудзецца ў гэтую восень у прыазёрных сёлах трох братніх рэспублік!

3. ГОРДЫШАВА

Ждановічы. Пры доме адпачынку працуе корпус санаторнага тыпу для цяжарных жанчын. Тут у светлых пакоях адпачывае 25 чалавек. Для іх чытаюцца лекцыі па пытаннях санітарыі і гігіены, правільнага догляду дзіцяці. На здымку (у авале): адпачываючыя Ірына Уладзіміраўна Дашкевіч — загадчык тэхнічнага архіва Мінгорпраекта і Эмма Сяргееўна Ганчарова — інжынер-канструктар Мінскага трактарнага завода.

Фото В. Дагаева.

Бабруйск. У санаторыі імені Леніна (ВЦСПС) штогод адпачываюць і лечацца 1400—1500 працоўных рэспублікі. На здымку (злева направа): адпачываючыя кладаўшчыца Лідскага завода сельгасмашын Ефрасінія Юрына, фармаўшчыца завода «Гомсельмаш» Матрона Герасімава і газаваршчыца Мінскага мотавелазавода Аляксандра Шыцікава на прагулцы.

Фото М. Мінковіча.

Адпачынак

Усім працоўным нашай краіны кожны год прадастаўляецца аплачаны водпуск. Многія рабочыя і работніцы праводзяць яго ў санаторыях, дамах адпачынку.

Я працую шліфоўшчыцай у першым механічным цэху мінскага станкабудаўнічага завода імя Кірава. Летась многія рабочыя нашага завода пабывалі ў санаторыях. Сёлета таксама многія атрымалі пудзёўкі. Я буду адпачываць у бабруйскім санаторыі імя Леніна. За пудзёўку заплаціла 30 процантаў яе кошту, астатнія грошы ўнёс профсаюз. Упэўнена, што я там не толькі добра адпачну, але і атрымаю патрэбнае мне лячэнне.

Наша савецкая дзяржава нястомна клапаціцца аб радавых працаўніках краіны. Мільёны-ж рабочых капіталістычнага свету асуджаны на поўгалоднае існаванне. Ні адзін з іх не карыстаецца аплачаным водпускам, не ведае, што такое санаторый, дом адпачынку, бо там не бывае.

Савецкія рабочыя глыбока цэняць клопаты дзяржавы аб людзях і стаханаўскай працай стараюцца аддзякаваць Радзіму.

Сваю вытворчую норму я выконваю на 230 процантаў, здаю прадукцыю толькі выдатнай якасці.

М. ТУКАЧ

Хрусталь

Апавяданне

Еўгенія НЕМІРАВА

Мал. Ю. Пучынскага.

ПАВОДЛЕ даўно наладжанага няпісанага закона, у сям'і Зайцавых снеданні перад экзаменамі дзяцей і асабліва адказнымі справамі бацькоў абстаўляліся па-святочнаму, урачыста.

Як заўсёды, спяшаючы да сябе ў больніцу, мама ўсё-ж паспявала сама спячы любімыя ўсімі аладкі і ўпрыгожыць стол так, што ўсё, аж да надакучыўшых будніх талерак з сінімі абадкамі па краях, здавалася новым.

За сталом панавала прыўзнятая ўрачыстасць. Забаранялася гаварыць пра экзамен, што мае адбыцца, або работу, і ўсе ведалі, што гэта на сямейнай мове называлася «праветрыць мазгі».

Тата ў такіх выпадках расказваў што-небудзь незвычайна забаўнае, і мама смяялася гучна, з асалодай, свежа і молада. І мілы смех яе быў крыніцай бадзёрасці ўсёй сям'і.

За стол сядалі крыху раней звычайнага, і была нейкая асаблівая зладжанасць у гэтых снеданнях. Кожны адчуваў сябе акружаным клопатамі сям'і ў адказную для яго гадзіну. Ведалі, што тата з мамай у думках пішуць пісьмовую па алгебры або літаратуры, а дзецям здавалася, што яны робяць складаную аперацыю разам з мамай або выпрабавуюць складаны аграгат з бацькам.

Першай звычайна ўставала з-за стала мама. Дзелавіта і хутка ўсе разам прыбіралі пасуду.

— Ну, бацька, давай адпраўленне, — гаварыла яна жартаўліва, калі справы па дому былі скончаны, — паехалі!

І паводле таго-ж няпісанага сямейнага закона, у такія дні бацькі развіталіся з дзецьмі за руку. Бацька любіў жартам казырнуць па-ваеннаму, а Юра шэптам заўсёды прасіў:

— Мама, скажы хутчэй: «Ні пуху, ні п'яра»!

Зноў мама смяялася, разганяючы ўжо ахапіўшую яе дзелавітую заклапочанасць, і ўсе выходзілі з дому з лёгкім сэрцам.

Але як непадобна была сённяшняя раніца на ўсе ранейшыя перад экзаменамі!

Ва ўрачыстым і стройным парадку стаялі на сталі два прыборы, нават тугая галінка бэзу свежа, па-веснаваму пахла ў вазачцы побач з юрыным прыборам, як заўсёды, пышыліся аладкі, упрыгожаныя рубінава-празрыстым варэннем, і была на маме белая з прыгожым банцікам блузка. Але мама супроць звычаю сядзела каля сына моўчкі.

... Яны засталіся ўдваіх: мама і Юра. Тата вернецца з камандыроўкі толькі праз поўгода. Ніна на практыцы, далёка. «Сумна, ды не горка, усе жывыя, усе на сваіх месцах», — толькі ўчора сказала мама, а сёння, упершыню за ўсе гады, перад выпускным экзаменам сына яна сядзіць засмучаная, думаючы пра нешта сваё...

Праз гадзіну пачынаўся экзамен па вуснай літаратуры. Юра ведаў, што ён падрыхтаваны. Літаратура і надалей будзе любімай справай яго жыцця. Але гэтая выпадковая тройка ў апошняй чвэрці зараз прыгнятала не толькі яго, але трывожыла, відаць, і маму.

Юра не еў. Ён лыжачкай выводзіў у азырку з варэння лічбы «тры». Тройка зацякала, таяла, і ён зноў і зноў выводзіў яе. Выпадковая тройка.

Мама, якая ўвесь час сядзела з апушчанымі вачыма, паднялася і, падаючы Юры шклянку, спытала:

— Ну, скажы чэсна, дзе ты ўчора прахадзіў поўдня? Поўдня перад рашаючым экзаменам!

Юра спадылба глядзеў на маці. Яму відаць былі толькі празрыстыя, як слязінкі, гузічкі на яе беласнежнай блузцы. Ну як адкрыць ёй сваю таямніцу? Як сказаць ёй, што ён бегаў па магазінах і шукаў для яе хрустальную вазачку на заўтра, к дню яе нараджэння? І не проста вазачку, а канешне падобную на тую, якую ён ненарокам разбіў. Яе любімую.

Вазачка дасталася маме ад яе бацькі — старэйшага майстра слаўтай шкляной гуты. Узор вазачкі зрабіў ён сам. Дзве аднолькавыя вазачкі — сямейныя рэліквіі, — нібы блізныя, падобныя адна на адну, жылі адна ў мамы, другая ў сястры яе, Веры.

Уся сям'я ведала маміну страсць да хрустала. Калі яна гаварыла пра хрусталь, вочы яе рабіліся празрыстыя і ззялі амаль дзіцячай радасцю. «Вы гляньце толькі, — гаварыла яна, любуючыся, як пераламляецца святло ў гранях вазачкі, — трэба мець чыстую душу, каб адшліфаваць такую красу». І яна ўлюбяла ўсю сваю сям'ю ў чыстату і красу хрустала.

— Хрусталь — гэта цуд, — казалі маці.

— Не, — усміхаўся бацька, — гэта высокі гатунак сыравіны плюс упартая праца і ўменне.

... Юра маўчыць і хмурыцца. Як сказаць маме, што ён ужо некалькі месяцаў копіць свае кішанёвыя грошы ёй на падарунак, на хрусталь?!

— Скажы па-чэснаму, дзе ты хадзіў поўдня? Ты-ж не здасі экзамена, правалішся.

Хлапецкая ўпартасць прасынаецца ў Юры.

— Калі-ж гэта бывала, мама, каб я правальваўся? Я здам на звышвыдатна.

Яна гаворыць спакойна, амаль з дакорам:

— Пабольш скромнасці, Юра...

Ён хацеў нешта растлумачыць маці, але яна ўжо надзявала паліто і, больш не звяртаючыся да пытання аб літаратуры, паклала на стол выпрасаваную белую хустачку ў блакітную клетку.

— На вось, не забудзь. І дарма ты не захачеў апрануць блакітную кашулю. Тата ў такой-жа ездзіў у Крэмль атрымліваць свой ордэн. Я гэтую кашулю вельмі люблю.

На развітанне мама ўсё-такі падала Юры руку, але ён упершыню за ўсе гады не адважыўся папрасіць у яе «ні пуху, ні п'яра».

Яны вышлі разам.

— Калі ласка, не затрымлівайся нідзе, — сказала маці строга. — І не пазніся ў школу, Юра.

Яго невымоўна абрадавалі гэтыя словы. З першага класа яна кожны дзень вымаўляла іх на развітанне. Была ў іх неабходная яму зараз матчына любоў, клопаты і трывога.

Юра пайшоў шпарка, не азіраючыся: ён быў упэўнены, што маці глядзіць яму ўслед. Да пачатку экзамену заставалася сорок хвілін. Ходжаная і пераходжаная дарога. Ад дома да школы. Ён мог-бы прайсці па ёй з заплюшчанымі вачыма, хоць усё тут змянялася і перабудоўвалася.

Апошняя школьная вясна. У палісадніках раскошна квітнеў бэз. Юра не думаў пра экзамен. Яму на хвіліну здалося нават, што ён усё перазабыў.

Усе—і Пушкін, і Чэрнышэўскі, і Дабралюбаў, і Маякоўскі—кročылі вясной на апошні экзамен, і кожнага з іх па-свойму чаравала вясна, і кожны з іх быў па-свойму ў яе закаханы.

Бэз вярнуў яго да размовы з маці, і раптоўная думка ахапіла яго. Трэба выпрасіць у цёці Веры яе хрустальную вазачку для мамы.

Ён добра ведаў мяккую душу цёці Веры. Яна дасць. Яна абавязкова дасць.

Поўгадзіны да экзамена. Можна справіцца заскочыць у тэлефонную будку і пазваніць цёці, пакуль яна не пайшла на работу.

Падарунак неабходна здабыць сёння ва што-б там ні стала. Невядома яшчэ, колькі ён затрымаецца на экзамене. А пасля экзамена яго будзе чакаць Дзіма. Зачыняць магазіны, і маці не атрымае зранку падарунка. Гэта здалося Юры амаль катастрофай: парушалася ўстаноўленая ў сям'і традыцыя.

Хвалюючыся, Юра апусціў манету ў аўтамат з такім пачуццём, быццам чакаў вырашэння свайго лёсу. Дыск ішоў туга, непаслухмяна, і нарэшце ён пачуў кароткія гудкі «занята». Ім авалодала ўпартасць, ён павінен быў абавязкова, ва што-б там ні стала зараз дазваніцца. І калі нарэшце Юра пачуў мяккі голас цёці Веры, дзверы кабінкі распахнуліся і нехта схпіў яго за руку:

— Малады чалавек, прашу вас, дазвольце пазваніць: дрэнна з дзіцем. Мне доктара выклікаць, неадкладную дапамогу!..

Маленькая бледная жанчына трапятала побач ад гора і нецярплівасці. Рука яе з падрыхтаванай манетай дрыжала. Не разумеючы, Юра, так і не пагаварыўшы з цёткай, павесіў трубку, узяў у жанчыны манету і пачаў нецярпліва набіраць нумар неадкладнай дапамогі. Аўтамат не даваў гудкоў. Юра тармашыў яго, тузаў рычаг, стукаў па крышцы; нічога не дапамагала.

— Фу ты, няшчасце! Відаць, папсаваўся, — сказаў ён у роспачы. — Трэба-ж такое! Я на экзамен пазнюся!

— Што-ж рабіць, госпадзі, што-ж рабіць? — усхвалявана шаптала жанчына. — Дзіця ў мяне дома адно. Яно абварылася кіпятком. Я ні хвіліны не магу больш.

Тады Юра яшчэ раз тузануў рычаг, пакруціў дыск і сказаў:

— Бяжыце дамоў, я сам дазванюся.

На хаду запісваючы адрас жанчыны, ён пабег да суседняга аўтамата, у бок, адваротны ад школы. Калі ён пачуў за сабою таропкія крокі і ўсхліпванні, ён азірнуўся і, амаль абураючыся, закрычаў:

— Што, не давяраеце? Я-ж вам сказаў: дамоў бяжыце, дамоў!..

Аўтамат быў вольны. Юра апусціў манету і рыўком набраў нумар. Нечакана ён пачуў голас цёці. Але зараз яму было не да хрустала. Ён паклаў трубку на рычаг, старанна набраў нумар больніцы, папрасіў да тэлефона галоўнага ўрача Ірыну Нікалаеўну Зайцаву і загаварыў, спяшаючы і задыхаючыся:

— Мама, абварылася дзіця. Тэрмінова вышлі неадкладную дапамогу. — Ён тры разы паўтарыў адрас і прозвішча жанчыны, увесь час прыгаварваючы: — Мама, я прашу цябе тэрмінова. Калі можаш, сама паязджай!

Яна спакойна адказала.

— Паеду сама. — І схакаўшы, спытала ціха і трывожна: — Ты адкуль, Юра? А экзамен?

Не адказаўшы, Юра павесіў трубку і пабег.

У школьным садку на лавачцы сядзелі сябры. Юра прабег міма. Нехта крыкнуў яму наўздагон.

— Зайцаў, што здарылася?

Не адказваючы, ён узбег наверх. Ступенькі блыталіся пад нагамі. Ён наскочыў на дзяжурнага выкладчыка і на пытанне: «чаму вы спазніліся на экзамен, Зайцаў?» — не здолеў адказаць ні слова: раптам прапаў голас...

Юра на цыпках увайшоў у клас. Адказваў Дзіма Азерскі. Яго гладкая мова абарвалася, і, не даказаўшы чагосьці пра Маякоўскага, ён здзіўлена глянуў на Юру. Члены экзаменацыйнай камісіі непрыязна павярнулі галавы ў бок Зайцава. Выкладчык літаратуры Нікалай Кузьміч збялеў і прыўзняўся на крэсле. Да злашчаснай тройкі ў апошняй чвэрці прыбавілася спазненне, ды яшчэ спазненне на экзамен.

Юра сеў за апошнюю парту, дастаў выпрасаваную мамай хустачку і выцер мокры ад хвалявання твар. Ён падумаў пра тое, што мама ўжо выехала і зараз уваходзіць у кватэру нумар трыццаць сем. У мамы спрактыкаваная рука. І незвычайны спакой раптам адчуў Юра. Калі ён нарэшце пачуў сваё імя:

Ён пабег да суседняга аўтамата.

«Зайцаў Юрый», — ён устаў, цвёрда падышоў да экзаменацыйнага стала і ўзяў білет.

Яму выпала тэма «Горкі — вялікі гуманіст». Лёгка і любоўна Юра абдумаў адказ. Ужо гатова была першая адчаканеная фраза, калі старшыня экзаменацыйнай камісіі, чалавек чымсьці падобны на юрынага бацьку, сурова спытаў:

— Чаму вы спазніліся на экзамен, Зайцаў? На выпускны экзамен!

Ён зрабіў націск на словы «выпускны» і тоўстым чырвоным алоўкам правёў рэзкую рысу на чыстым аркушы паперы, што ляжаў перад ім. Юра маўчаў.

— Чаму ты спазніўся, Юра? — спытаў Нікалай Кузьміч, і ў голасе настаўніка прагучэлі трывога і жаданне пачуць ад любімага вучня нешта такое, што аднавіла-б яго чэсць. Ён кінуў Юры пытанне, як кідаюць ратавальны круг утапаючаму. Лаві! Будзь мужным! Але Юра маўчаў. Ён бачыў перад сабой маленькую бледную жанчыну, яе дрыжачую руку з манетай, бачыў заклапочаную, схіленую над хворым дзіцем маці — доктара Зайцаву — у беласнежным халаце і не здолеў прамовіць ні слова.

— Адказвайце па білету, Зайцаў, — суха сказаў выкладчык.

Тады побач з жанчынай, побач з мамай Юра ўбачыў высокую, злёгку сутулую постаць Горкага. Лёгка і плаўна, з любоўю, як пра блізкага і дарагога чалавека, Юра загаварыў пра Горкага. Пра Алексея Максіма-

віча Горкага. Пра шырокае, нястынчае сэрца вялікага гуманіста. Быццам не па кнігах, а па штодзенных справах жыцця, вялікім і непрыкметным, ведаў ён Горкага. Нібы асабіста ад яго чуў ён выдатныя словы: «Дасканалая пасада быць на зямлі чалавекам» — словы, якія Юра даўно насіў не толькі ў памяці, але і ў сэрцы.

Нікалай Кузьміч слухаў, не гледзячы на Юру, і ўсхвалявана цярэбіў свой сівеючы вус. Старшыня камісіі ў задуменні нешта крэсліў чырвоным алоўкам. Было ціха. Ніхто не задаваў дадатковых пытанняў, не перабіваў. Але Юра раптам пачуў уласны голас, які занадта моцна прагучэў у гэтай насцярожанай экзаменацыйнай цішыні, і змоўк.

— Сядайце, калі ласка, — ціха сказаў старшыня. — Сядайце, Зайцаў.

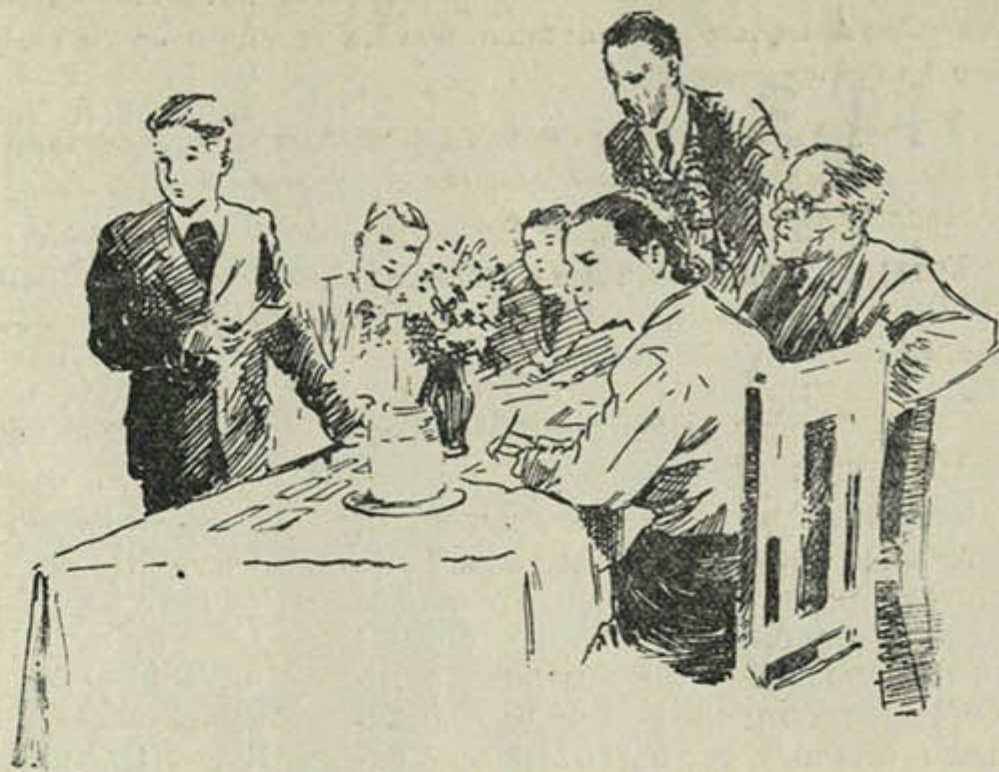
Юра чамусьці нязграбна сказаў «дзякую» і, стараючыся не шумець, прайшоў у канец класа і сеў на тую-ж апошнюю парту. Старшыня камісіі вывеў чырвоным алоўкам слова «дасканала» і, не разумеючы, глянуў на Нікалая Кузьміча.

— У чым-жа справа?

Азадачаны Нікалай Кузьміч адказаў:

— Ён заўсёды быў самым дысцыплінаваным хлопчыкам у маім класе...

У школьным садку выхаванцы шумна гулялі ў валејбол. Юру ніхто не заўважыў. Ап'яняюча пахла бэзам. На пустой лаўцы ляжала забытая некім свежая галінка бэзу. Толькі зараз Юра адчуў стомленасць. Абмахнуўшы твар прахладнай галінкай, ён сеў, шырока раскінуўшы рукі па спінды лаўкі. Ён усё яшчэ працягваў у думках сваю размову з Горкім.

Ён здзіўлена глянуў на Юру

«А зараз куплю маме на рагу самы вялікі букет бэзу і пастаўлю на стол», — вырашыў ён. І зноў успомніў пра хрусталь. І зноў ім авалодала жаданне ва што-б там ні стала дастаць для маці задуманы падарунак. Ён стаў пералічваць грошы, расклаўшы іх па-дзіцячаму перад сабою на лаўцы. Ён заклапочана лічыў, калі экзаменацыйная камісія ў поўным складзе вышла са школы. «Што яны падумаюць пра яго?» Юра хутка згроб грошы і пачаў рассоўваць іх па кішэнях, збіраючыся хутчэй пайсці.

Але пайсці яму не ўдалося. Падняўшы галаву, ён убачыў маму. Яна лёгка ішла яму насустрач. Яе светлае, па-веснавому распахнутае паліто свабодна развявалася, яшчэ бялейшай здавалася блузка з мноствам паралельных і перпендыкулярных складчак. Твар яе, які быў заклапочаны і асунуўся з раніцы, раптоўна азарыўся і памаладзеў, калі яна ўшчыльную падыйшла да сына.

Аднымі вачыма, без слоў, яна паспела ўжо ўсё спытаць і даведацца. Юра хацеў расказаць маці пра экзамен, растлумачыць ёй усё, але сэрца яго да таго перапоўнілася радасцю ад яе прыходу, што ён мог толькі вымавіць:

— Мама!

А яна, ужо працягваючы яму сваю пяшчотную і энергічную руку, гаварыла ўсміхаючыся:

— Я, здаецца, забыла пажадаць табе сёння «ні пуху, ні пяра».

З вялікай удзячнасцю Юра узяў руку маці і ўпершыню падаросламу пацалаваў яе.

У А Д Н Ы М І Н Т Э Р Н А Ц Е

Гэты дом вырас зусім нядаўна. Вялікі, чатырохпавярховы, і прыгожы, ён з'яўляецца часткай дасканалага архітэктурнага ансамбля, які ўпрыгожвае раён Чырвонай вуліцы.

Зойдзем у гэты дом-прыгажун. Тут, як і звонку, вочы лашчыць чыстата, простая, але трывалая аздоба пакояў, белізны сцен і столі. Праз вялікія вокны пранікае шмат святла і сонца. Фарбаваная падлога як-бы патрабуе захавання ахайнасці. Па ўсім відаць, што муляры, атынкоўшчыкі, маляры працавалі з душой, каб збудаваць дом дабротны, зручны для жылля.

У невялікіх пакоях, разлічаных на двух-трох чалавек, — парадак і ўтульнасць. Акуратна запраўлены пасцелі чыстай бялізнай. На вокнах погляд радуецца кветкі, усюды спрытна прыладжаны фіранкі, раскладзены сурвэткі, вышытыя дарожкі.

Тут жывуць дзяўчаты — будаўнікі трэста № 4 горада Мінска. Як не падобны гэты інтэрнат на дарэвалюцыйныя памяшканні барачнага тыпу для рабочых, дзе пакоі нагадвалі казарму з незлічонай колькасцю палацей або нар, з непазбыўным брудам, пылам, куравам.

На кожным паверсе — па дзве душавыя кабінкі, вадаправод, электрычнасць, па дзве кухні і іншыя выгоды.

Здавалася-б, усё зроблена для культурнага пражывання і адпачынку. Аднак, ні будаўнікі, ні кіраўнікі трэста не прадбачылі і не прадугледзелі цэлага раду «дробязей», якія псуецца людзям жыццё, як псуе лыжка дзёгцю бочку мёду.

У інтэрнаце жыве каля 600 работніц. На кожным паверсе — па дзве душавыя кабінкі. Дзве кабінкі на 200 чалавек! Калі-ж улічыць, што гарачая вада бывае толькі раз у тыдзень, а будаўнікам, асабліва тынкарам, малярам, патрэбна мыцца кожны дзень, то стане ясна, што душ існуе для праформы. У дні, калі падаецца гарачая вада, у кабінах ствараецца вялізная чарга, пачынаюцца спрэчкі.

Яшчэ горш з прыгатаваннем яды. Пліта разлічана ўсяго на 20—25 каструль. Зранку перад работай і пасля змены кожная жыхарка стараецца як мага раней заняць на пліце месца. Натуральна, што гэта ўдаецца нямногім. Да

таго-ж адміністрацыя не заўсёды забяспечвае пліты апалам, і работніцы змушаны самі здабываць сабе дровы. Часта пліты дымяць, і ў кухнях ужо закапціліся сцены і столь.

Не прадугледжана адміністрацыяй і такая «дробязь», як памяшканне для мыцця бялізны. Прыходзіцца бялізну мыць ва ўмывальніках. Яны часта засмечваюцца, вада цячэ на падлогу, з'яўляецца бруд. Зімой сушаць бялізну ў жылых пакоях, што прыводзіць да сырасці.

Але і не ў гэтым галоўная бяда. Сапраўднае няшчасце ў тым, што адміністрацыя не паклапацілася пра наведзенне парадку ў інтэрнаце, а грамадскія арганізацыі, відаць, лічаць, што работніцам даволі даць добрае памяшканне, каб цалкам уладзіць іх быт.

У інтэрнат свабодна заходзяць пабочныя людзі. Нярэдка, асабліва вечарамі, сюды пранікаюць ватагі п'яных хуліганаў, і тады ў інтэрнаце дым стаіць каромыслам. Раздаюцца п'яныя выкрыкі, непрыстойныя песні, лаянка, узнімаецца неймаверны шум. Не раз дзяўчаты скардзіліся адміністрацыі, паведамлялі ў профсаюзную і комсамольскую арганізацыі, але нічога не змянілася. Шум у калідорах, ненармальны адпачынак перашкаджаюць займацца самаадукацыяй, павышаць ідэйны ўзровень.

Справа дайшла да таго, што некаторыя дзяўчаты пакінулі з гэтай прычыны вучобу ў вячэрняй школе рабочай моладзі.

Бадай ці не самым важным недахопам з'яўляецца адсутнасць у інтэрнаце палітыка-масавай работы. Варта здзіўлення абыякавасць да быту і вучобы работніц з боку комсамольскай арганізацыі трэста і Варашылаўскага райкома комсомола. У гэтым інтэрнаце не бывае ні лекцый, ні дакладаў, ні нават гутарак. Комната адпачынку амаль заўсёды на замку. Дый хто туды пойдзе, калі там нежылое, затхлае паветра, а на сталах — пажоўклыя падшыўкі старых газет. І ніхто не пацікавіцца, як жывуць, чым займаюцца, што робяць у вольны час шэсцьсот маладых работніц.

Клопаты аб добрабыце працоўных стаяць у цэнтры ўвагі нашай камуністычнай партыі і савецкага ўрада. Клопаты аб культурным росце працоўных — пярвейшы абавязак партыйных, профсаюзных і грамадскіх арганізацый.

Неабходна дабіцца, каб у інтэрнаце Будтрэста № 4 быў наведзены ўзорны парадак, каб насельнікі яго маглі спакойна жыць, культурна адпачываць і разумна праводзіць свой вольны час.

Н. ПІГУЗАВА

НАРАЧАНКА

Артур ВОЛЬСКИ

Аб сустрэчы новай марачы,
Я іду паўз бераг Нарачы,
Я іду паўз бераг Нарачы,
Спее песня ў душы.
І злятаюцца то хмаркамі,
То вясёлымі кагаркамі
Думкі-мары з песняй гэтаю
У надвозерную шыр.

Ці пачуе сінявокая,
Што хаджу непадалёку я,
Што хаджу непадалёку я,
Ці падасць сустрэчы знак?
Мо' пачуе і адвернецца,
Да сваіх сябровак звернецца,
Да сваіх сябровак звернецца,
І прамовіць абыякава:
— Гэта з горада дзівак...

Як улоў на бераг звозілі,
Тут была яна ля возера,
Тут была яна ля возера,
Пазірала у блакіт.
І, вяртаючыся з чоўнамі,
Залатою рыбай поўнымі,
З нарачанкаю віталіся
Маладыя рыбакі.

Я зайздросціў ім па шчырасці, —
Мне-б такім-жа дужым вырасці,
Мне-б такім-жа дужым вырасці,
Хвалі рэзаць на чаўне.
А вяртаўся-б са здабычаю,
І тады яна па звычаю
Каля берагу высокага
Сустрэкала-б і мяне.

А пасля...
Пасля-б да ранку я
З прыгажуняй нарачанкаю,
Аб сустрэчы новай марачы,
Зоркі ў возеры лічыў,
І няхай сабе не вершамі,
Але словамі найлепшымі
Пра пачуцці заповітныя
Нарачанцы гаварыў.

Аб сустрэчы новай марачы,
Я іду паўз бераг Нарачы,
Я іду паўз бераг Нарачы,
Спее песня ў душы.
І злятаюцца то хмаркамі,
То вясёлымі кагаркамі
Думкі-мары з песняй гэтаю
У надвозерную шыр.

Робота над любімымі вобразамі

П. ГЕРАСИМОВІЧ

У 1951 годзе на выстаўцы работ беларускіх мастакоў экспаніраваліся два пейзажы Валянціны Канстанцінаўны Жоўтак — «Дняпро» і «Жыта». Яны вылучаліся праўдзівасцю і непасрэднасцю жывапіснага ўспрымання матываў роднай прыроды, уменнем знаходзіць характэрнае, якое радуе і цешыць сэрца, замілоўвае і нараджае любоў да сваёй маці-зямлі. У першым з гэтых твораў адлюстраваны Дняпро з нізкімі берагамі, пакрытымі густым хмызняком, у другім — шырокія калгасныя нівы са знятай збажыною.

Мастака захапляюць велічныя краявіды роднай прыроды: паўнаводныя рэкі, лясныя багацці, шыр палёў і сенажацёў, а часам і дробязь — то дрэўца, то даль зямлі са срэбрам густых аблокаў бяскрайняга неба. Для жывапісца ўсё гэта мае сэнс, усё аб'яднана агульным пачуццём гарачай любові да навакольнага жыцця.

«Дняпро» і «Жыта», як і некаторыя іншыя пейзажы, былі ўдалай спробай Валянціны Канстанцінаўны выявіць свае здольнасці ў пейзажным жывапісе. Яе намаганні былі заўважаны і станоўча адзначаны крытыкай і гледачом. Гэта натхніла, дадало сілы і ўпэўненасці ў далейшай рабоце.

На выстаўках пачалі з'яўляцца новыя работы мастака, больш змястоўныя і адмысловыя паводле выяўлення глыбіні зместу, манеры пісьма, мадэляроўкі формы натуры. Узростала цікавасць мастака і да іншых жанраў.

Паспяхова закончыўшы Віцебскае мастацкае вучылішча, В. Жоўтак пачынае працаваць у Тэатры оперы і балета, дзе для яе творчага росту вялікае значэнне мела знаёмства з народным мастаком БССР лаўрэатам Сталінскай прэміі С. Нікалаевым.

Робота ў тэатры пад кіраўніцтвам спрактыкаванага майстра ўзбагаціла яе прафесіянальныя веды.

«Першае верасня» — карціна мастака Валянціны Жоўтак.

Адзін з пейзажаў «Лес зімой», напісаны да оперы «Снягурачка», набыла Дзяржаўная карцінная галерэя БССР.

Мастак-дэкаратар шукала сродкі выяўлення сцэнічных вобразаў у натуры, у жыцці, што збліжала В. Жоўтак з прыродай, выходзіла на вышэйшы ўзровень пейзажыста. Аднак работа ў тэатры і пейзажны жывапіс не задавальнялі цалкам яе імкненні.

У 1952 годзе на выстаўку работ беларускіх мастакоў Валянціна Канстанцінаўна прадставіла, акрамя пейзажаў «Пад вечар», «Восень», «Яхты», партрэтаў піонерак, таксама і карціну «Першае верасня».

У карціне жыццёва паказана ўсхваляванасць савецкіх дзяцей, якія збіраюцца першы раз у школу. Маці клапаціліва выпраўляе ў школу сваю дачушку. Звычайны жыццёвы малюнак глыбока адчуты і выразна выяўлены. З'яўленне карціны было ўспрынята гледачом, як дасягненне мастака і ў гэтым жанры.

Робота над першай карцінай з жыцця савецкіх дзяцей натхніла В. Жоўтак на далейшыя пошукі блізкай для сябе тэмы. Патрэбна было глыбей закрануць шчаслівае і радаснае дзяцінства нашай моладзі, яе настроі, летуценні, імкненні — усё тое, чым жыве ў наш час моладзь, як гартуецца падростаючае пакаленне, выхаванае ў камуністычным духу.

У тым-жа годзе ёй давялося быць на незабыўнай сустрэчы піонераў Мінска з піонерамі Кітая. Гэтая сустрэча кранула Валянціну Канстанцінаўну да глыбіні сэрца. Шчаслівыя дзеці краіны сацыялізма сустрэлі-

«Сустрэча з кітайскімі піонерамі» — карціна мастака Валянціны Жоўтак.

ся з дзецьмі, якія яшчэ зусім нядаўна цяпелі страшэнны ўціск з боку сваіх айчынных і чужаземных крывасмокаў. У сустрэчы праявілася выключная гасціннасць нашых піонераў, шчырасць пачуцця, сардэчнасць адносінаў да сваіх дарагіх равеснікаў. Піонеры Кітая выказалі ўзаемна сваю ўдзячнасць за цёплы прыём. Мастак адчула шчырасць дружбы двух вялікіх народаў, і пытанне тэмы для новага твора адразу было вырашана.

Амаль уся вясна і лета 1952 года былі выкарыстаны для падрыхтоўкі эскіза і эцюдаў для карціны. Валянціна Канстанцінаўна хадзіла ў школы, наведвала піонерскія сходкі, заводзіла з піонерамі блізкае знаёмства, запрашала да сябе ў майстэрню, дзе пісала партрэты, звяртаючы галоўную ўвагу на іх душэўны свет. Так паступова збіраўся неабходны матэрыял.

Робота над складаным сюжэтным творам давалася не лёгка. Трэба было напісаць больш шаснаццаці піонераў, якія не пазіруюць, а прымаюць актыўны

ўдзел у дзеянні. Асабліва цяжка было знайсці характарыстыкі кітайскіх піонераў, надзяліць кожнага падабенствам і ўласцівым кожнаму характарам.

Карціна «Піонеры Кітая ў гасцях у мінскіх піонераў» праўдзіва адлюстроўвае момант уручэння падарунка дарагім гасцям. Новы твор сведчыць аб тым, што В. Жоўтак здольна вырашыць надзённыя тэмы нашага жыцця вобразнай мовай, назіраць і выяўляць у натуры тыповыя з'явы.

У маладога мастака, вядома, не ўсё яшчэ дасканалася. У апошняй карціне заўважаюцца выпадковыя дэталі, якія не адыгрываюць ролі ў дзеянні твора. Напрыклад, у левым краі карціны група піонераў прыкампавана толькі для роўнавагі кампазіцыі і масавасці.

Гарачая любоў Валянціны Канстанцінаўны да працы, яе здольнасць бачыць і адчуваць намаганні савецкіх людзей у дасягненні светлай будучыні з'яўляюцца гарантыяй далейшага творчага росту мастака.

Стралкова-снайперскія спаборніцтвы

З кожным годам усё шырэй развіваецца стралковы спорт сярод жанчын, расце майстэрства спартсменаў.

У апошніх стралкова-снайперскіх спаборніцтвах Добраахвотнага таварыства садзеяння арміі, авіяцыі і флоту па БССР, побач з мужчынскімі, прымалі ўдзел шэсць жаночых стралковых каманд, у якія ўваходзілі спартсменкі розных узростаў і прафесій ад шасці абласцей рэспублікі: Мінскай, Гомельскай, Бабруйскай, Віцебскай, Маладзечанскай і Магілёўскай. Кожная каманда ва ўпартай барацьбе абараняла чэсць сваёй вобласці.

У параўнанні з мінулым годам жанчыны Беларусі дабіліся значных поспехаў у спаборніцтвах.

Стралоў Гомельскай вобласці В. Эхенбаум па малакалібернаму стандарту (3x20) з трох палажэнняў — стоячы, з калена і лежачы — павысіла вынік на 32 ачкі (у 1952 годзе з 600 магчымых выбіла 505, а ў 1953 годзе — 537 ачкоў).

Першае месца заваявала каманда Мінскай вобласці ў складзе О. Шанцэр (хатняя гаспадыня), Н. Касіла (работніца Палаца піонераў), М. Сумбаевай (пераплётчыца друкарні «Чырвоны друкар»). Каманда набрала 5 балаў.

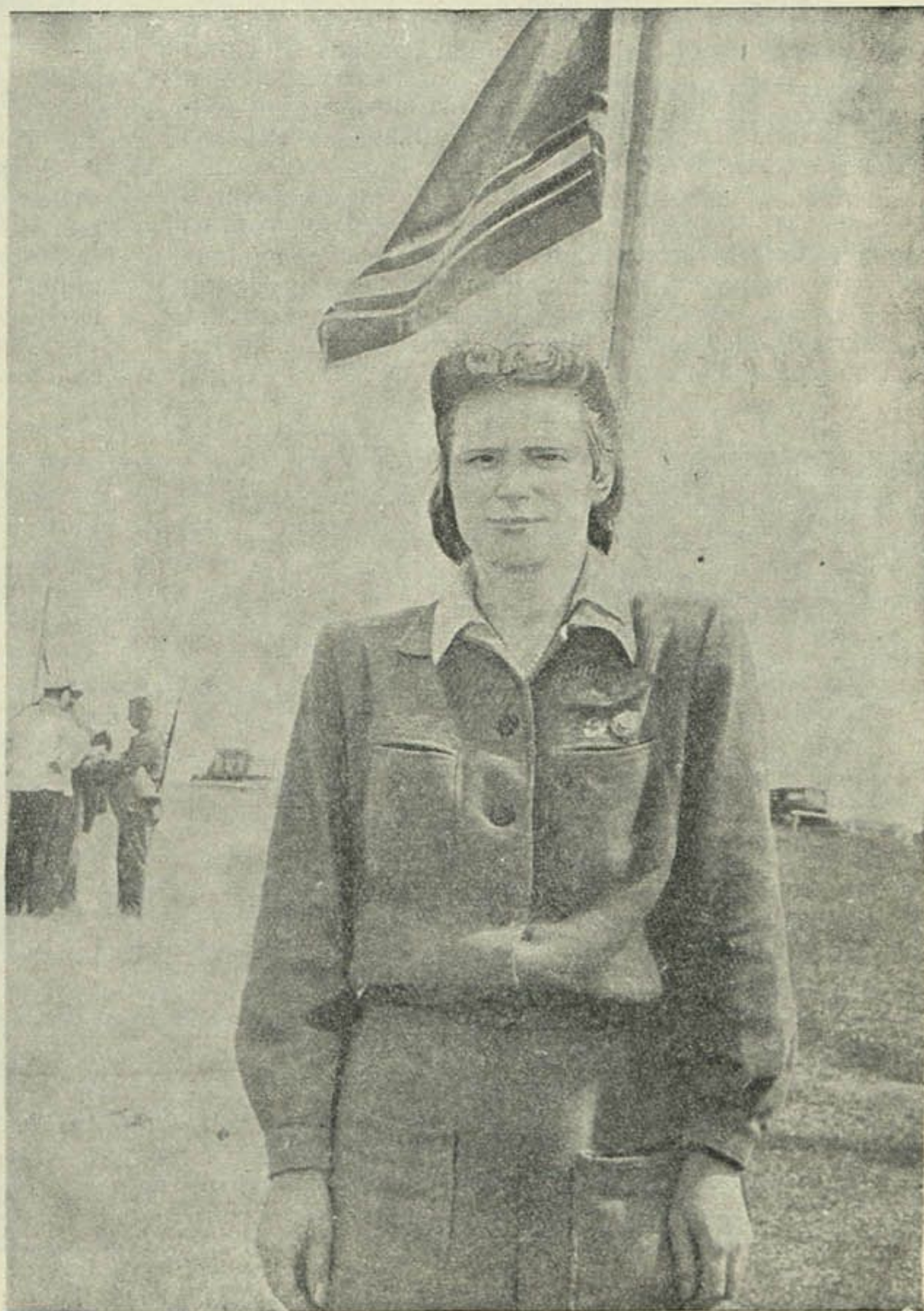
Другое месца заняла каманда Гомельскай вобласці (7 балаў) і трэцяе — каманда Бабруйскай вобласці.

У індывідуальным прышынстве вышлі пераможцамі: на першае месца інжынер Рагачоўскага малочна-кансервавага камбіната В. Эхенбаум, якая набрала 10 балаў, на другое месца — член Мінскага стралковага клуба М. Сумбаева, якая набрала 19 балаў.

В. Эхенбаум карыстаецца сярод стралкоў заслужаным аўтарытэтам. На працягу трох апошніх год яна кіруе стралковымі камандамі, прымае актыўны ўдзел у вырошчванні стралкоў-разраднікаў. У мінулым годзе на першых Усесаюзных стралковых спаборніцтвах у Маскве яна заваявала званне чэмпіёна СССР па малакалібернаму стандарту з палажэнняў стоячы; у першых Рэспубліканскіх стралковых спаборніцтвах заняла першае месца сярод жанчын, а на міжведамствяных — тры першыя месцы. За лепшыя паказчыкі ў стралковых спаборніцтвах не раз узнагароджвалася дыпламамі ДОСААФ першай ступені і каштоўнымі падарункамі.

На здымку: інжынер Рагачоўскага малочна-кансервавага камбіната чэмпіён Усесаюзнага ДОСААФ па стральбе В. Эхенбаум.

Тэкст і фото Н. Гацко.

ПАВЫШЭННЕ ВІТАМІННАЙ КАШТОЎНАСЦІ ЖАНОЧАГА МАЛАКА

Грудное малако адыгрывае выключна вялікую ролю ў нармальным росце і развіцці дзіцяці на працягу першага года жыцця. Дзіцячы арганізм лёгка і поўнаасцю засвойвае бялкі, тлушчы, малочны цукар, вітаміны і мінеральныя солі, з якіх складаецца жаночае малако.

Кармленне поўнацэнным жаночым малаком стварае ўдзячныя ўмовы для развіцця дзяцей груднога ўзросту. Між тым вітамінны састаў жаночага малака падвяргаецца вялікім хістанням. У першую чаргу змяняецца колькасць вітаміна С у грудным малаку. Каб цалкам забяспечыць патрэбу дзіцяці ў гэтым вітаміне, у грудным малаку павінна быць не менш 3 міліграмаў вітаміна С у 100 грамах малака. Малозіва ўдвая багацей вітамінам С.

Шматлікія даследванні, якія праводзіліся ва многіх гарадах і рэспубліках СССР, яскрава паказалі, што зімой і вясной у малаку некаторых жанчын колькасць вітаміна С змяншаецца, што можа адмоўна адбіцца на развіцці груднога дзіцяці. У дзяцей, якія гадуюцца на малаку з высокім зместам вітаміна С, наглядаецца большы прырост вагі (на 10—12%). Яны менш хварэюць.

Пачынаючы з ліпеня, колькасць вітаміна С у жаночым малаку павышаецца і ў жніўні — кастрычніку дасягае найвышэйшага ўзроўню. Аднак, нават і ў гэтыя месяцы ў малаку некаторых жанчын адзначаецца недахоп вітаміна С.

Што-ж уплывае на змест вітаміна С у жаночым малаку?

Перш за ўсё, харчаванне маці. У жанчын, у рацыён якіх уваходзіць дастаткова зеляніны, гародніны і садавіны, малако змяшчае больш вітаміна С. І наадварот, у малаку многіх маці, якія вельмі сытна харчуюцца, ужываюць мяса, сала, слівачнае масла, смятану, малако, крупы, шакалад і г. д., але не звярчаюць увагі на такія «дробязі», як гародніна, заўсёды знаходзяць мала вітаміна С.

Харчаванне кормячай маці не павінна быць аднабаковым. У яе рацыён павінны ўваходзіць у дастатковай колькасці такія носьбіты вітамінаў, як гародніна і садавіна. Асабліваю ўвагу трэба звярнуць на харчаванне зімой і вясной, калі колькасць гародніны ў ядзе змяншаецца, ды і ў самой гародніне менш вітаміна С. У гэты час маці, якія кормяць грудзмі, павінны атрымліваць дастаткова вітаміна С у выглядзе дражэ (па 2—3 штукі ў дзень) або чыстай аскарбінавай кісла-

ты па 0,1—0,15 г. Добры эффект дае прымяненне настою шыпшыны па 1—2 шклянкі штодня. Усё гэта дапаможа зрабіць малако больш поўнацэнным для дзіцяці. Новыя доследы паказалі, што пры гэтым таксама павышаецца тлустасць малака.

Асаблівую ўвагу трэба звярнуць на тых жанчын, якія перанеслі паталагічныя роды, хірургічныя аперацыі, заразныя і іншыя цяжкія захворванні. У малаку такіх маці, як правіла, менш вітаміна С, таму яны павінны прымаць яго больш як у страве, так і ў прэпаратах. У дадатковай колькасці вітаміна С маюць патрэбу таксама маці, якія хварэюць масцітам (запаленнем грудной залозы), або паўторна зацяжарылі ў час кармлення дзіцяці.

Наогул цяжарным жанчынам рэкамендуецца прымаць не менш 75 міліграмаў вітаміна С у дзень. Пры вітамінізацыі цяжарнасць працякае лягчэй, значна змяншаецца колькасць таксікозаў, дзеці нараджаюцца добра развітыя, а грудное малако мае дастатковую колькасць вітаміна.

Цяжарныя і кормячыя жанчыны павінны спажываць усе неабходныя вітаміны. Вельмі карысна прымаць рыбі тлушч, або вітаміны А і D. Прыём двух сталовых лыжак у дзень рыб'яга тлушчу пры цяжарнасці павышае сярэдняю вагу нованароджанага на 15—20 процантаў (назіранні праф. Ю. Ф. Дамброўскай, Масква), узбагачае вітамінамі А і D малако.

У сцэджаным малаку заўсёды менш вітаміна С, чым у малаку, якое дзіця высысае непасрэдна з грудзей. Сонечнае святло і доступ паветра зніжаюць колькасць вітаміна С у жаночым малаку. Таму рэкамендуецца сцэджанае малако зараз-жа пастэрызаваць. Пастэрызаванае малако трэба захоўваць да ўжывання ў цёмным прахладным месцы, у шчытна закаркаванай пасудзе, аднак доўга захоўваць яго не рэкамендуецца.

Сярод раслін, багатых вітамінам С, трэба адзначыць шыпшыну. Настой з пладоў шыпшыны рыхтуецца так. 20 грамаў (адна поўная сталовая лыжка) суханых пладоў шыпшыны прамываюць халоднай вадой і заліваюць шклянкай кіпячай вады. Кіпячэнне ў закрытай пасудзе працягваецца 10 хвілін. Затым плады настойваюцца ў той-жа вадкасці 22—24 гадзіны. Пасля настою працэджваецца

праз шчытную тканіну або складзеную ў дзве-тры столкі марлю (пры адцісканні) і ўжываецца для піцця. Летам настой трэба трымаць на холадзе. Настой з шыпшыны можа захоўвацца не больш сутак (пажадана кожны дзень рыхтаваць свежы настой). Для прыгатавання насто-яў нельга карыстацца дрэнна луджанай меднай або жалезнай пасудай.

Колькасць вітаміна С у некаторых ягадах, гародніне і садавіне

(у міліграмах вітаміна на 100 грамаў прадукта):

Бручка	30
Гарошак зялёны	25
Капуста белакачанная	30
Капуста цвятная	70
Капуста квашаная (у поўных бочках)	20
Бульба маладая	30—40
Бульба зімовая	10
Цыбуля зялёная (пяро)	60
Цыбуля (рэпчатая)	10
Гуркі свежыя	5
Гуркі салёныя	0
Радыска	20
Буракі чырвоныя	10
Памідоры (таматы)	40
Хрэн (корань)	200
Шчаўе	60
Брусніцы	15
Вішні	15
Журавіны свежыя	10
Журавіны ляжалыя і падснежныя	0
Аргэст	50
Каліна	70
Рабіна	50
Сліва	5
Парэчкі чорныя	300
Парэчкі чырвоныя	30
Парэчкі белыя	5
Яблыкі (антонаўка і цітаўка)	30
Яблыкі розныя	7
Лімоны	40
Мандарыны	30

Зараз, у летні і асенні час, трэба максімальна ўзбагачаць наша харчаванне свежай гароднінай і садавінай. Зімой і вясной асаблівае значэнне набывае спажыванне капусы і бульбы — важнейшых носьбітаў вітамінаў у гэты час. Недахоп вітаміна С у рацыёнах зімой і вясной трэба папоўніць прыёмам вітамінных прэпаратаў — настою шыпшыны, дражэ, канцэнтратаў і вітаміна С у парашку.

Д. ШАПІРА,
кандыдат біялагічных навук.

Аберагайце дзяцей ад дызентэрыі

Н. І. ФЕДАРАВА,

кандыдат медыцынскіх навук

Дызентэрыя — заразная хвароба. Яна ўзнікае ў выніку таго, што ў арганізм чалавека пранікаюць асобыя мікробы — дызентэрыяльныя палачкі.

Мікробы дызентэрыі пранікаюць у арганізм чалавека з забрудненых рук звычайна разам з ядой або вадой. Трапіўшы ў кішэчнік, яны пачынаюць узмоцнена размнажацца. Пры гэтым яны ўтвараюць атрутнае вешчаванне — таксін. Усасваючыся ў кроў, таксін дзейнічае на ўвесь арганізм: у тоўстых кішках пад яго ўплывам пачынаецца працэс запалення, утвараюцца язвачкі, з якіх сочыцца кроў, у выпаражненнях паказваюцца слізь і гной. З арганізма чалавека, хворага на дызентэрыю, разам з яго выпаражненнямі выдзяляюцца мікробы, прычым асабліва многа іх знаходзіцца ў камочках слізі і гною.

Першыя прыметы хваробы з'яўляюцца праз 2—5 дзён пасля таго, як мікробы дызентэрыі трапілі ў арганізм. Хвароба пачынаецца з паносу. Але яшчэ да яго хворы нярэдка адчувае слабасць, недамаганне, боль галавы. Такі стан можа працягвацца ад некалькіх гадзін да некалькіх дзён, а затым хвароба бурна развіваецца.

Звычайна ў хворага павышаецца тэмпература (у цяжкіх выпадках яна бывае высокай), з'яўляюцца рэжучыя болі ў жываце, схваткі. Спачатку пры паносе выпаражненні бываюць вадкія, з домешкай слізі, а затым з пражылкамі крыві. У самы разгар захворвання (на 3—4-ты дзень) колькасць пазываў у дызентэрыяльных хворых можа дайсці да 20—40 раз у суткі, прычым замест выпаражненняў часам выдзяляюцца ўжо толькі слізь і кроў. У дзяцей нават школьнага ўзросту пры цяжкіх формах дызентэрыі могуць з'явіцца ваніты і сударгі.

Але дызентэрыя далёка не заўсёды пачынаецца так бурна і не заўсёды праходзіць у цяжкой форме. У апошнія гады яна нярэдка працякае даволі лёгка і выражаецца толькі ў невялікім паносе са сліззю, але без крыві. Калі дзіця захворвае такой лёгкай формай дызентэрыі, бацькі часам думаюць, што ў яго простае расстройство стрававання, выкліканае неадпаведнай або нядобра-якаснай стравай альбо пераяданням. У падобных выпадках бацькі часам нават не звяртаюцца да ўрача, а лечаць дзіця «хатнімі сродкамі». Такія паводзіны могуць пашкодзіць і хвораму і навакольным людзям.

Калі хворы нават самай лёгкай формай дызентэрыі не лечыцца або лечыцца няправільна, то хвароба можа зацягнуцца, перайсці ў хранічную форму і працягвацца вельмі доўга — на працягу некалькіх год. Такі хворы, часам сам таго не ведаючы, распаўсюджвае вакол сябе заразу.

Дызентэрыя ў хранічнай форме вельмі цяжка адбіваецца на агульным стане дзіцяці. Яно робіцца вялым, траціць

апетыт і сон, пачынае дрэнна вучыцца. Усё гэта — вынік таго, што дзейнасць нервовай сістэмы пад уплывам дызентэрыяльных таксінаў парушана, арганізм школьніка знесілаецца, работа ўнутраных органаў — страўніка, сэрца, печані — пагоршваецца. Пры хранічнай дызентэрыі панос можа спыніцца на працяглы час, але ў выпадку малейшай пагрэшнасці ў харчаванні надыходзяць абвостранні: у жываце з'яўляюцца болі, аднаўляецца панос са сліззю, а часам і з крывёю. Часам, наадварот, адзначаюцца працяглыя запоры.

Каб не прапусціць пачатак захворвання дызентэрыяй, бацькі павінны ўважліва сачыць за работай кішэчніка ў дзіцяці. Пры выяўленні тых ці іншых адзнак хваробы трэба безадкладна звярнуцца ў поліклініку або выклікаць урача на дом. Ні ў якім разе нельга лячыць дзіця самім.

Калі ў дзіцяці акажацца дызентэрыя, то трэба пакласці яго ў больніцу. Там яно будзе знаходзіцца пад няспынным наглядам урачоў і мець адпаведнае лячэнне, а разам з тым будзе папярэджана заражэнне здаровых людзей, што яго акружаюць.

Наша савецкая медыцына мае ў сваім распараджэнні дасканалыя лякарствы для лячэння дызентэрыі. Але лячыць імі можа толькі медыцынскі работнік ва ўмовах больніцы. У залежнасці ад стану хворага, яму прызначаюць тое ці іншае лякарства і даюць яго ў пэўны час і ў пэўнай колькасці. Усякае лячэнне дзіцяці на даму без назначэння ўрача можа прынесці хвораму шкоду.

Нават самыя лепшыя лякарствы бескарныя, калі яны прымяняюцца няўмела. Калі хворы прымае лякарства нерэгулярна або ў недастатковай колькасці, дызентэрыяльныя мікробы гінучы не ўсе. Яны прывыкаюць да лякарства, становяцца стойкімі, і тады бывае вельмі цяжка іх знішчыць і змагацца з хваробай.

Каб засцерагчы дзіця ад заражэння, бацькі павінны ведаць, якімі шляхамі мікробы дызентэрыі могуць трапіць у арганізм чалавека. Дызентэрыяльныя мікробы трапляюць у знешняе асяроддзе разам з выпаражненнямі хворага. Асабліва распаўсюджваюць дызентэрыю хворыя лёгкай або хранічнай яе формай, а іменна тыя, хто своечасова не звярнуўся да ўрача і не трапіў у больніцу. Часта такія хворыя нават самі не ведаюць, якую небяспеку яны прадстаўляюць для навакольных. Калі яны неахайны, не мыюць рук пасля наведвання прыбіральні, то могуць забрудзіць пасуду і іншыя прадметы, да якіх датыкаюцца і здаровыя людзі. Асобы, якія жывуць у адным пакоі або ў адной кватэры з такімі хворымі, карыстаючыся з імі агульнай прыбіральняй, пасудай, ручніком, могуць, самі таго не заўважаючы, забрудзіць рукі дызентэрыяльнымі мікробамі, затым нямытымі рукамі забрудніць і харчовыя прадукты, з якімі дызентэ-

рыяльныя мікробы заносцца ў арганізм чалавека.

Вялікую ролю ў пашырэнні дызентэрыі адыгрываюць мухі. Муха поўзае па ўсякіх нечыстотах, смяццёвых ямах, дзе яна адкладае свае яечкі; да яе цела прыліпаюць частачкі нечыстот, у якіх знаходзіцца вялікая колькасць мікробаў. Пералятаючы ў пакоі і садзячыся на прадукты харчавання, мухі пакідаюць на іх мноства мікробаў, у тым ліку і дызентэрыяльных.

У харчовых прадуктах, у малаку, а таксама ў вадзе мікробы дызентэрыі могуць існаваць многа дзён. Страва, прыгатаваная бруднымі рукамі або забруджаная мухамі, можа паслужыць прычынай захворвання цэлай сям'і.

Зусім магчыма засцерагчы дзіця ад заражэння дызентэрыяй, калі бацькі самі захоўваюць правілы асабістай гігіены і патрабуюць таго-ж ад дзяцей. Вельмі важна змалку прывучыць дзіця мыць рукі перад ядой, пасля наведвання прыбіральні, пасля прыходу з двара або з вуліцы, — гэта павінна стаць непарушнаю звычайкай дзіцяці, звычайкай на ўсё жыццё.

Трэба сачыць за паводзінамі дзіцяці ў часе яго гульні і заняткаў. Некаторыя школьнікі засвоілі дрэнную звычайку — у часе прыгатавання ўрокаў браць у рот аловак або ручку, ссаць пальцы або грызці ногці. Патрэбна адвучаць дзіця ад гэтых і падобных ім звычак, — не кажучы ўжо пра тое, што гэта непрыгожа, дзеці могуць такім шляхам занесці ў рот мікробаў, у тым ліку і дызентэрыяльных.

Вельмі важна для здароўя дзяцей, каб яны трымаліся пэўнага рэжыму харчавання. Асабліваю прывабнасць для дзіцяці маюць не тыя прадукты харчавання, якія яно атрымлівае дома за абедам або сьнеданнем, а набытыя самастойна, на рынку або ў ларку, атрыманыя ад таварыша або сарваныя ў гародзе, у садзе.

Некаторыя бацькі даюць дзецям грошы на пакупку яды. Вядома, калі школьнік паабедвае ў сталавай або паснедае ў школьным буфэце, нічога дрэннага не здарыцца. За гэтымі прадпрыемствамі грамадскага харчавання ўстаноўлены санітарны нагляд. Іншая справа, калі школьнік купляе на рынку яблыкі, гуркі, памідоры, ягады і есць іх па дарозе. Бацькі павінны тлумачыць дзецям, што нямытая гародніна або садавіна можа паслужыць прычынай захворвання дызентэрыяй. Садавіну, гародніну, ягады, прынесеныя з рынку, трэба старанна абмываць і толькі пасля гэтага іх можна есці. Малако, купленае на рынку або ў малочніцы, можна піць толькі ў гатаваным выглядзе.

Вялікія патрабаванні трэба прад'яўляць і да вады для піцця. Дзеці малодшага ўзросту п'юць параўнаўча мала вады, бо харчуюцца ў асноўным вадкаю стравай. У школьніка патрэба ў вадзе

рэзка павялічваецца. Бацькам часам цяжка бывае дапільнаваць, якую ваду ўжываюць для піцця іх дзеці-школьнікі. Адною з прычын захворвання дзяцей школьнага ўзросту дызентэрыяй бывае забрудненая вада з неўпарадкаванага калодзежа, тэхнічнага вадаправода, ракі, ручая або возера. Можна захварэць кішэчнымі заразнымі хваробамі таксама і пасля купання ў вадаёмах, забрудненых нечыстотамі. Таму абавязак бацькоў — тлумачыць школьніку, якую ваду можна піць і якую нельга, і ўказаць на ўсю небяспеку, якую прадстаўляе для яго здароўя піццё нядобракаснай вады.

У кола абавязкаў бацькоў уваходзіць таксама захаванне чыстаты ў кватэры, у прыватнасці барацьба з мухамі. Каб пахі не прыцягвалі мух у жыллё, неабходна пасля кожнай яды прыбіраць са стала ўсе прадукты харчавання і змятаць крошкі. Для знішчэння мух у продажы ёсць дасканалыя прэпараты: пара-

шок ДДТ, папера-мухамор і ліпкая папера.

Агульнавядома карысць для дзяцей засцерагальных прышчэпак. Сутнасць іх заключаецца ў тым, што ў арганізм чалавека ўводзяць вакцыну, г. зн. невялікую колькасць забітых або аслабленых мікробаў. Гэтыя мікробы не робяць шкоды арганізму, але выклікаюць утварэнне ў ім ахоўных вясчэстваў, якія знішчаюць мікробаў. Пасля супроцьдызентэрыянай прышчэпкі ў дзіцяці часам з'яўляецца невялікая чырвань і прыпухласць на месцы ўколу. Але гэтыя з'явы хутка знікаюць.

Робячы прышчэпкі супроць дызентэрыі, звычайна ў вакцыну дадаюць аслабленых мікробаў брушнага тыфу і паратыфаў, для таго каб адной прышчэпкай засцерагчы чалавека ад усіх гэтых захворванняў. Дзіця, якому зроблена прышчэпка, не захворвае дызентэрыяй, а калі і захворвае, то хвароба ў яго працякае лёгка.

Прышчэпкі супроць дызентэрыі робяць у школе. Бацькі абавязаны дапамагаць правядзенню гэтага важнага мерапрыемства і тлумачыць дзецям карысць прышчэпак.

У нашай краіне ўдзяляецца велізарная ўвага ахове здароўя падростаючага пакалення. Для дзяцей будуецца цудоўныя школьныя будынкі, якія задавальняюць усім гігіенічным патрабаванням. Для дзяцей арганізуюць піонерскія лагery, санаторыі, лясныя школы, летнія пляцоўкі, стадыёны. За здароўем дзяцей наглядае школьны ўрач. Савецкія школьнікі забяспечаны бясплатнай медыцынскай дапамогай у дзіцячай поліклініцы і больніцы.

Усё гэта дапамагае бацькам гадаваць здоравае маладое пакаленне. А моцны, здаровы арганізм лепш супраціўляецца любому захворванню, у тым ліку і дызентэрыі.

«Семья и школа»

У ДЗІЦЯЧАЙ ЗДРАЎНІЦЫ

Летнім часам ва многіх кутках нашай неабсяжнай Радзімы чуваць гукі піонерскага горна і дроб барабанаў, задорныя песні дзяцей, якія адпачываюць у піонерскіх лагерах і на школьных пляцоўках, каб набраць здароўя і сіл для паспяховай вучобы.

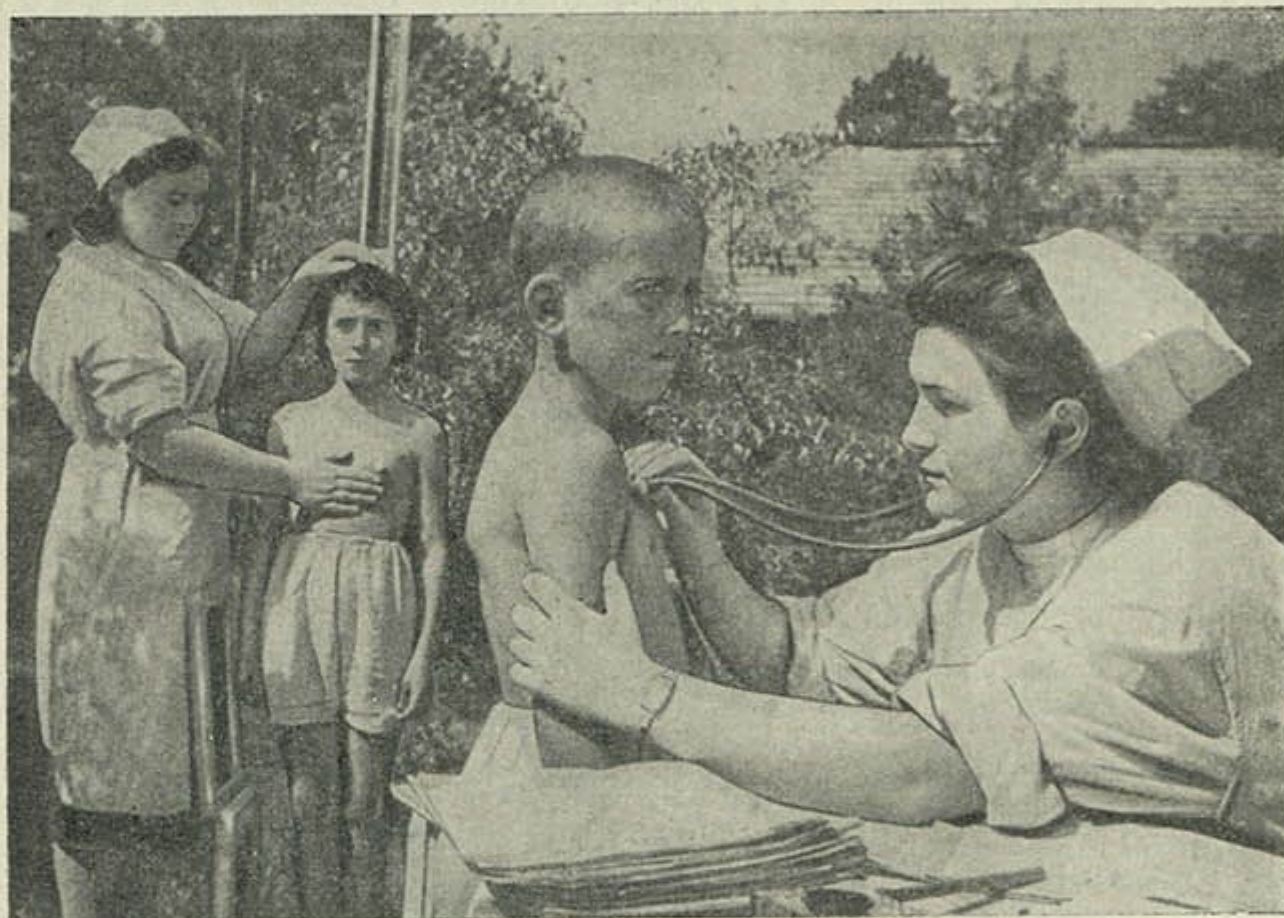
Піонерскае лета прыносіць шмат цікавага: экскурсіі і паходы па родным краі, гульні і забавы на чыстым паветры, збіранне калекцый і гербарыяў, купанне ў рацэ і многае іншае.

На заходнім рубяжы нашай рэспублікі, у пасёлку Тамашоўка Дамачэўскага раёна Брэсцкай вобласці, у маляўнічай мясцовасці размясціўся дзіцячы абласны санаторый. Тут за лета адпачне і пройдзе курс лячэння больш 200 дзяцей рабочых і служачых, калгаснікаў і выхаванцы дзіцячых дамоў.

Усё жыццё санаторыя строга рэгламентавана. Урачы няспынна сочаць за станам здароўя дзяцей.

На здымках: Ардынатар санаторыя Л. Жуцэнка (на прыэднім плане справа) аглядае Юру Сушчэню, а медсястра Л. Церахава вымярае рост Рыты Памазковай. Выхавальніца О. Мелянюк чытае дзецям народныя казкі. Дзеці задаволены кнігай.

Фото В. Германа
(Фотакроніка БелТА)

Ачышчаную і вымытую бульбу нарэзаць кубікамі, права-рыць 10 хвілін у вадзе, пасля чаго зліць вадку, заліць бульбу гарачым малаком і варыць яшчэ 20—30 хвілін. Неабходна сачыць, каб бульба не прыга-рэла, для гэтага варыць трэба на слабым агні.

У гатовую бульбу пакласці масла, страпануць і пасыпаць дробна нарэзанай зелянінай пяташкі або ўкропам.

На 1 кг бульбы — 2 шклянкі малака і 2 ст. лыжкі масла.

ГАРОДНІНА Ў МАЛОЧНЫМ СОУСЕ

У малочным соусе можа быць прыгатавана розная га-родніна: бульба, морква, зялё-ны гарошак, стручкі фасолі, спаржа і інш. Блюда з гародні-ны ў малочным соусе можна прыгатаваць з аднаго або не-калькіх відаў гародніны. У апошнім выпадку гародніну змешваюць.

Гародніну папярэдне трэба ачысціць, вымыць, нарэзаць ку-бікамі, долькамі або лустачка-мі, зварыць у падсоленай вадзе, адкінуць на друшляк або сіта для таго, каб сцякала вада. За-тым гародніну перакласці ў ка-струлю, заліць гарачым малоч-ным соусам і перамяшаць. Ма-лочны соус для заліўкі гародні-ны па густаце павінен напамі-наць смятану. Для яго прыга-тавання дастаткова ўзяць ста-ловую лыжку пшанічнай мукі і 25 г масла на 1 кг гародніны. Муку злёгка падсмажыць з маслам, развесці $1\frac{1}{4}$ шклянкі гарачага малака, дадаць соль і варыць 10—15 хвілін.

ЦВЯТНАЯ КАПУСТА

Капусту ачысціць ад лісцяў і адрэзаць качарыжку паблізу разгалінавання качана. Ачы-шчаны качан пакласці на 30 хвілін у халодную падсоле-ную вадку. Пасля гэтага капу-сту абмыць халоднай вадой, да-даць соль, закрыць крышкай і паставіць варыць. Варка цвят-ной капусты, у залежнасці ад велічыні качана, працягваецца на слабым агні.

Гатоўнасць капусты можна вызначыць так: калі канец на-жа свабодна ўваходзіць у ка-чарыжку, то капуста гатова. Звараную капусту дастаць шу-моўкай і пакласці на сіта, даць сцячы вадзе і затым змясціць качарыжкай уніз на блюда.

Вакол качана пакласці галін-кі зялёныя пяташкі. Да цвятой капусты асобна ў соусніку па-даць растопленае слівачнае ма-сла або соус (сухарны, яечна-масляны або яечны з віном)

ШНІЦАЛЬ З КАПУСТЫ

Капусту ачысціць, выразаць качарыжку і варыць у падсоле-най вадзе да гатоўнасці. Затым капусту перакласці на сіта,

даць сцячы вадзе, разабраць на асобныя лісці, тоўстыя сцяблы злёгка размякчыць, адбіваючы цяпкай, або зрэзаць нажом. Кожны ліст скласці ў выгля-дзе канверта, абваляць у муцэ, змачыць у яйку, абваляць у су-харах і з абодвух бакоў абсма-жыць на масле. Пры падачы на стол пакласці шніцалі на блю-да, асобна падаць смятану або смятанны соус.

На 1 кг капусты — $\frac{1}{2}$ шклян-кі мукі, 2 яйкі, $\frac{1}{2}$ шклянкі су-хараў і 3 ст. лыжкі масла.

ПАМІДОРЫ СМАЖАНЫЯ

Адабраць спелыя цэльныя па-мідоры, абмыць у халоднай ва-дзе, нарэзаць папярэкам на дзве часткі, пасыпаць соллю і пер-цам. Для абсмажвання памі-доры пакласці разрэзам уверх на патэльную, разагрэтую з ма-слам. Як толькі знадворны бок абсмажыцца, памідоры пера-варнуць і злёгка абсмажыць з боку разрэзу.

ГРЫБЫ СМАЖАНЫЯ

Грыбы (белыя, шампінёны, рыжыкі) ачысціць, прамыць, ашпарыць гарачай вадой і аб-сушыць на ручніку. Нарэзаўшы іх затым буйнымі лустачкамі, пасаліць і абсмажыць з або-двух бакоў на разагрэтай па-тэльні з маслам. Пасля гэтага пасыпаць мукой і ўсё разам яшчэ раз прасмажыць. Падаць на той-жа патэльні гарачымі, пасыпаўшы дробна нарэзанай зелянінай пяташкі або ўкропам.

На 500 г свежых грыбоў — 3—4 ст. лыжкі мукі, 2—3 ст. лыжкі масла.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 7 ЧАСОПІСА

Па гарызанталі:

1. Лаурэат. 9. Арктыка. 10. Тактыка. 11. Розум. 12. Дыскант. 15. Адрасат. 20. Ледакол. 23. Міткаль. 26. Іпадром. 29. Скіфы. 30. Нахімаў. 31. Варонка. 32. Бардо. 33. Спартак. 36. Капітан. 38. Антраша. 42. Кантора. 45. Акрабат. 47. Ралан. 48. Канцэрт. 49. Імпульс. 50. Украіна.

Па вертыкалі:

2. Азарт. 3. Радзіма. 4. Астма. 5. Аршын. 6. Чыта. 7. Якар. 8. Склад. 13. Кура. 14. Нуль. 16. Дэлі. 17. Арфа. 18. Ламаносаў. 19. Камбайнер. 21. Дыктант. 22. Кафедра. 24. Тахта. 25. Луара. 27. Прага. 28. Ранет. 34. Торт. 35. Каюр. 36. Каюк. 37. Піна. 39. Рэпліка. 40. Таран. 41. Вальс. 43. Одэр. 44. Артэк. 45. Аніён. 46. Рэпа.

На першай старонцы вкладки: «СТАРШЫНЯ КАЛГА-СА» — карціна мастака Д о р а х а в а.

Адказы рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04019

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

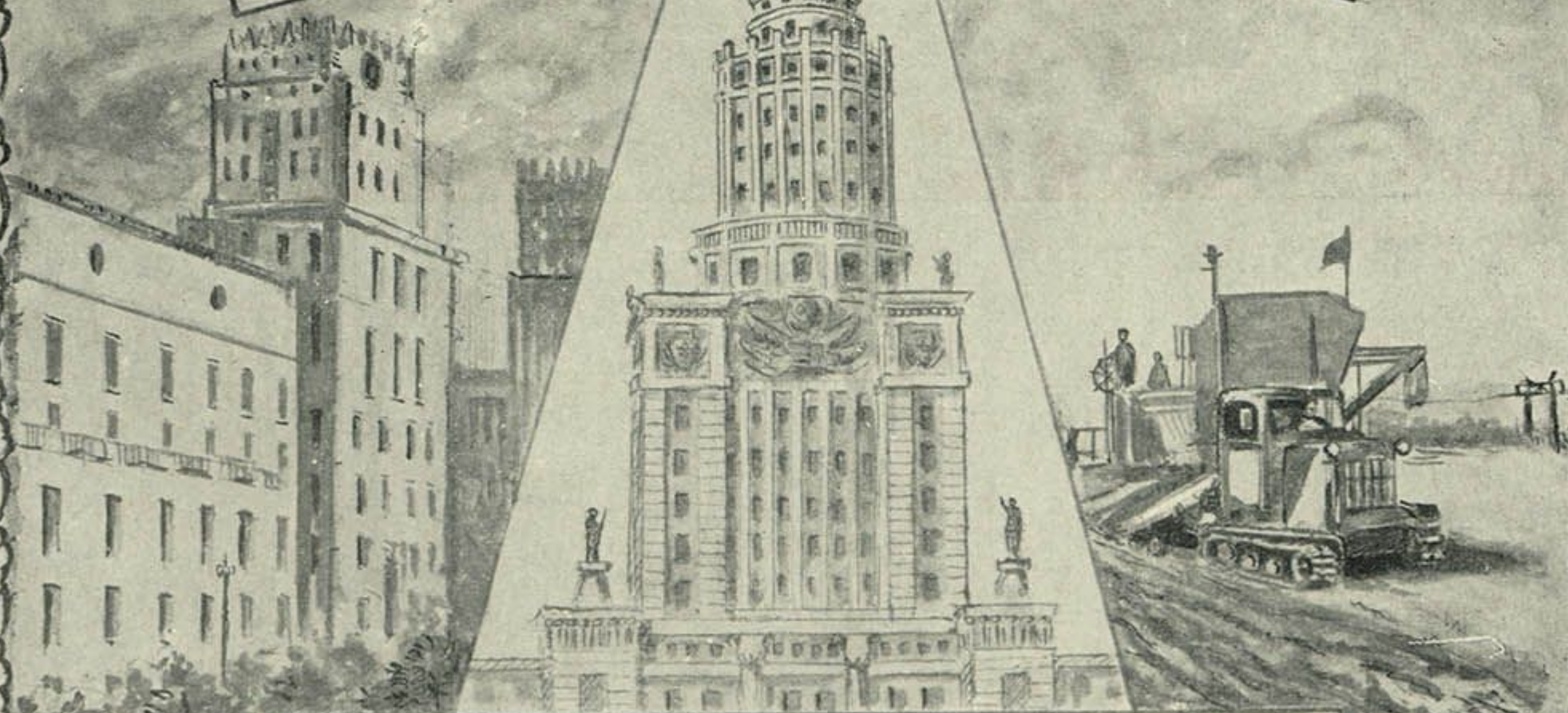
Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03. Падпісана да друку 4/VIII-53 г.

Друкарня імя Сталіна. Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 35.000 экз.

Зак. 486.

ДЗЯРЖАЎНЫЯ ПАЗЫКІ САДЗЕЙНІЧАЮЦЬ ВЫКАНАННЮ
ПЯТАГА ПЯЦІГАДОВАГА ПЛАНА РАЗВІЦЦА ССР

НАБЫВАЙЦЕ АБЛІГАЦЫІ ДЗЯРЖАЎНАЙ 3% УНУТРАНАЙ ВЫІГРЫШНАЙ 3% ПАЗЫКІ

АБЛІГАЦЫІ ПАЗЫКІ ПРАДАЮЦА І СВАБОДНА
КУПЛЯЮЦА АШЧАДНЫМІ КАСАМІ

9732-

«АГІТАТАР У ПОЛІ» — карціна мастака Задумоўскай.